

landscape
LA®
architecture

#3-4/2023

4 820181 290016 03>

ЛАНДШАФТ і архітектура

ЛАНДШАФТНА УКРАЇНА –
ДО ПЕРЕМОГИ/ВОЄННІ ІСТОРІЇ
LANDSCAPE UKRAINE –
TO VICTORY/WAR STORIES

HAMPTON
COURT PALACE
GARDEN
FESTIVAL 2023

I MAESTRI DEL
PAESAGGIO
«РОСТЕМО
РАЗОМ» 2023

САД ТА
БУДИНОК
GARDEN AND
HOUSE

3D GROUND

IMPROVEMENT LANDSCAPE NETWORK

12

YEARS

РОКІВ
НА РИНКУ

100+

PROJECTS

РЕАЛІЗОВАНО
ОБ'ЄКТІВ

Only a quality result thanks to the professional team and the best suppliers.

Тільки якісний результат завдяки професійній команді та найкращим постачальникам.

- Landscape design
Ландшафтне проектування
- Outdoor space Improvement
Озеленення та благоустрій
- Vertical gardening
Вертикальне планування
- Drainage systems
Системи водовідведення та дренажу
- Automatic watering systems
Системи автоматичного поливу
- Landscape lighting systems
Системи ландшафтного освітлення
- Autonomous sewage systems
Системи автономної каналізації

+38 (044) 360 3139
+38 (044) 337 3139
www.3dground.biz
info@3dground.biz

ЯКІСНІ РОСЛИНИ - ВНЕСОК ЩО ПЕРЕДАЄТЬСЯ У СПАДОК

**NURSERY OF
DECORATIVE
PLANTS**

**Розсадник декоративних рослин Гарди
Великий вибір листяних, хвойних дерев
та кущів європейської якості!**

www.gardi.biz

Розсадник декоративних рослин:

м. Кременчук +380 67 531-55-12, +380 99 777-35-35, nursery@gardi.biz

Оранжерея квіткових рослин:

м. Горішні Плавні, +380 67 530-99-76, flowers@gardi.biz

Видавчиня
ОЛЬГА КАМОЛІКОВА

Publisher of the Landscape
and Architecture magazine
OLGA KAMOLIKOVA

«Я вірю в силу садів, щоб змінити світ», – сказала

Ребекка МакМакін, відома ландшафтна дизайнерка з Нью-Йорку, яка пропагандує і втілює в життя екологічні сади, під час свого виступу на цьогорічній конференції «I maestri del paesaggio» в італійському Бергамо.

Чи може ландшафтний архітектор/дизайнер змінити світ? Можливо кожен сам по собі – ні. Але разом – так! Як? Про це – читайте в репортажі із Бергамо – **стор. 12-13**.

Гарні сади = корисні сади. Їх в цьому номері – 17. Це – виставкові з Hampton Court Palace, приватні українські та закордонні сади. Є терапевтичні сади-города, створені у центрі міста Рига, уявляєте? Можливо, такий досвід стане і нам корисним. (**стор. 20-71**)

А ще корисним буде досвід українських і закордонних ландшафтних фахівців на конференції «Сила природи, садів, рослин. Шлях до Перемоги», яку організовує наш журнал (**стор. 18**). Запрошую 16 грудня <https://landscape-architecture.top/empathic-green-conference/>

Продовжуйте створювати екологічні та корисні сади та парки, професійне вдосконалюйтесь, змінюйте світ і Україну на краще, і Перемога буде за нами!

А ми розповідатимемо про це на шпальтах нашого видання.

«I believe in the power of gardens to change the world,»

said Rebecca McMackin, a renowned New York – based landscape designer who promotes and implements ecological gardens, during her speech at this year's I maestri del paesaggio conference in Bergamo, Italy.

Can a landscape architect/designer change the world? Perhaps each of them on their own – no. But together – yes! How? Read about it in the report from Bergamo – **pages 12-13**.

Beautiful gardens = useful gardens. There are 17 of them in this issue. These are exhibition gardens from Hampton Court Palace, private Ukrainian and foreign gardens.

There are therapeutic gardens in the centre of Riga, can you imagine?

Perhaps this experience will be useful for us. (**pp. 20-71**)

The experience of Ukrainian and foreign landscape specialists at the conference «The Power of Nature, Gardens, Plants. The Way to Victory», organised by our magazine (**page 18**).

I invite you on 16 December <https://landscape-architecture.top/empathic-green-conference/>

Continue to create ecological and useful gardens and parks, improve your professional skills, change the world and Ukraine for the better, and Victory will be ours!

And we will tell you about it on the pages of our publication.

- декоративні дерева та кущі |
- decorative bushes and trees |
- листяні та плодові дерева |
- deciduous and fruit trees |
- хвойні рослини будь-яких розмірів
(в т.ч. крупноміри) |
- coniferous plants of any size |
- рослини стрижених форм та бонсаї |
- plants of clipped forms and bonsaies |

З вірою в майбутнє

Науковці вже доповіли, що поточний рік став найтеплішим за останні 125 тис. років. Грізні природні явища – буревії, посухи або катастрофічні зливи стали дедалі частішими, погрожуючи населенню у будь-якій країні нашої Землі.

У Києві кліматичні рекорди реєструються бодай не кожний тиждень, але всі ці факти знаходяться десь на периферії нашого розуміння. Бо головне – це війна, що триває, війна, яка має руйнівний вплив на довкілля, і її наслідки будуть відчутними не лише для нас, а й для всіх майбутніх поколінь. Військової дії призводять до погіршення стану екосистем та природних ресурсів навіть після їх припинення, впливаючи на добробут нашої держави та суспільства.

Згідно з інформацією Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України внаслідок російської збройної агресії восени поточного року уражено 812 об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 0,9 млн га.

Під загрозою знищення опинилися 2,9 млн га територій Смарагдової мережі – це 160 територій, що є частиною природоохоронної мережі Європи та мають охоронний статус згідно законодавства ЄС. У зоні ризику зараз перебувають 17 водно-болотних угідь міжнародного значення (під охороною Рамсарської конвенції), які мають охоронний статус завдяки їх унікальному біорізноманіттю. Також окупованими лишаються 514 об'єктів природно-заповідного фонду площею 0,8 млн га. Знищено всю заповідну зону (1588 га), найціннішу степову ділянку Джарилгацького національного природного парку.

Практично знищені два водно-болотних угіддя міжнародного значення: «Архіпелаг Великі та Малі Кучугури» та «Заплава Сім Маяків». Російські варвари вивозять звірів та птахів з Асканії-Нови...

З 24 лютого 2022 р. Держекоінспекція зафіксувала 2500+ фактів знищення довкілля внаслідок бойових дій. Розпочато 1775 кримінальних проваджень.

Цей перелік та масштаби втрат зростатимуть, адже на частині територій України досі тривають бої, а деякі території перебувають під окупацією. Очікують на розмінування 174 тис. кв. км. Це – третина України чи майже три площі Литви, або ж як уся Ісландія. Кожен день війни – це приблизно 120 млн євро завданих збитків. Тобто сьогодні збитки довкіллю від російської агресії перебільшують 50 млрд євро. Зрозуміло, що росія має заплатити за збитки, які вона завдала війною українському довкіллю.

Але кому належить відновлювати наші землі? Всім нам, звичайно, а фахівцям зеленої індустрії – у першу чергу! Хтось вирощуватиме рослини і постачатиме їх на зруйновані території. А хтось – проектуватиме сади і парки, закладаючи в них більше функціоналу, а не краси. А зараз набираємося досвіду, надихаємося, віримо в наше краще майбутнє. Перемоги та Миру усім нам!

Головний редактор
ВАЛЕРІЙ КОТЕЛЬНИКОВ
Editor-in-chief
VALERY KOTELNIKOV

With faith in the future

Scientists have already reported that this year has been the warmest in the last 125,000 years. Severe natural phenomena such as storms, droughts or catastrophic rainstorms have become more frequent, threatening the population in every country on our Earth.

In Kyiv, climate records are set at least every week, but all these facts are somewhere on the periphery of our understanding. The main thing is the ongoing war, a war that has a devastating impact on the environment, and its consequences will be felt not only by us, but also by all future generations. Military operations lead to the deterioration of ecosystems and natural resources even after they cease, affecting the well-

being of our state and society.

According to the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine, 812 nature reserves with a total area of 0.9 million hectares were affected by Russian armed aggression in autumn this year.

2.9 million hectares of the Emerald Network, which includes 160 areas that are part of the European nature protection network and have a protected status under EU law, are under threat of destruction.

Currently, 17 wetlands of international importance (protected under the Ramsar Convention), which have a protected status due to their unique biodiversity, are at risk. In addition, 514 objects of the nature reserve fund covering an area of 0.8 million hectares remain occupied. The entire protected area (1,588 hectares), the most valuable steppe area of the Dzharylgach National Nature Park, has been destroyed. Two wetlands of international importance have been virtually destroyed: «Archipelago of Big and Small Kuchugury» and «Seven Lighthouses». Russian barbarians take animals and birds from Askania-Nova...

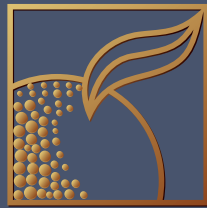
Since 24 February 2022, the State Environmental Inspectorate has recorded 2500+ facts of environmental destruction as a result of hostilities. 1775 criminal proceedings have been initiated.

This list and the scale of losses will grow, as fighting is still ongoing in some parts of Ukraine, and the rest of the territory is under occupation. There are 174,000 square kilometres waiting to be demined. This is a third of Ukraine or almost three times the area of Lithuania, or the size of the whole of Iceland. Every day of the war means approximately €120 million in damages. This means that today the environmental damage caused by Russian aggression exceeds €50 billion. It is clear that Russia has to pay for the damage it has caused to the Ukrainian environment through the war.

But who should restore our land? All of us, of course, and green industry professionals in the first place! Someone will grow plants and supply them to the destroyed areas. And some will design gardens and parks, putting more functionality than beauty into them. And now we are gaining experience, being inspired, and believing in our better future. Victory and peace to all of us!

Тротуарна плитка

**ЗОЛОТИЙ
МАНДАРИН**

**БЕТОННА ПРОДУКЦІЯ
ДЛЯ БЛАГОУСТРОЮ**

Огорожі

Елементи для клумб

Елементи для парканів

Крупноформатні плити

Покрокові елементи

Лавки

Квітники

Урни

ЗМІСТ/CONTENT

[HTTPS://LANDSCAPE-ARCHITECTURE.TOP/](https://landscape-architecture.top/)

10 Пам'яті Бориса Айзенберга
In memory of Boris Eisenberg

12 LANDSCAPE INDUSTRY EVENTS
I MAESTRI DEL PAESAGGIO
«Ростемо разом» – 2023

14 LANDSCAPE INDUSTRY EVENTS
HAMPTON COURT PALACE. GARDEN
FESTIVAL 2023

20 Спостерігати за природою у своєму саду
Watching nature in your garden

28 Природний сад
на схилі
Natural garden
on a slope

40 Нове життя
прибережного
саду у південній
Фінляндії
Coastal garden
breathing new life
in southern Finland

ЗЕЛЕНА МИЛЯ

GREEN MILE

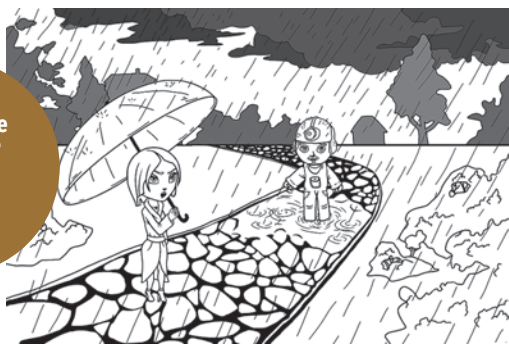
ВИКОНУЄМО ПОВНИЙ КОМПЛЕКС ЗАГАЛЬНОБУДІВЕЛЬНИХ РОБІТ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ БЛАГОУСТРОЄМ ТЕРИТОРІЇ, УКЛАДАННЯ ТРОТУАРНОЇ ПЛИТКИ ТА СИСТЕМ ПОВЕРХНЕВОГО ВОДОВІДВЕДЕННЯ.

- Проект вертикального планування та роботи з благоустрою.
- Схема водовідведення та дренажу та влаштування цих систем.
- Проект мощення та укладання бруківки та дренажних покриттів.

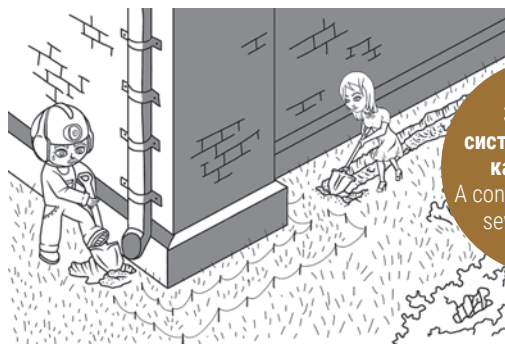
THE COMPANY «GREEN MILE» WILL PERFORM A FULL RANGE OF GENERAL CONSTRUCTION WORKS RELATED TO IMPROVING THE TERRITORY, LAYING PAVING SLABS, AND SURFACE DRAINAGE SYSTEMS.

- The project of vertical planning and improvement work.
- Scheme of drainage and drainage arrangement of these systems.
- The project of paving and laying paving stones and drainage coverings.

Стандартне мощення?
Standard paving?

Звичайна система зливової каналізації?
A conventional storm sewer system?

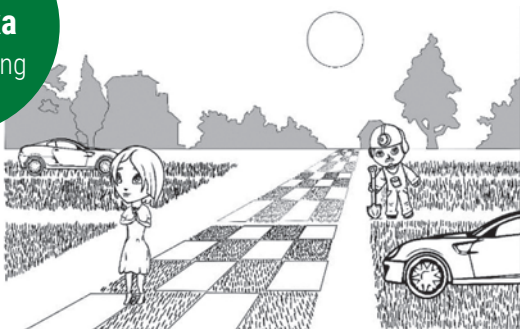
ЯКА Є ЦЬОМУ РАЗУМНА АЛЬТЕРНАТИВА?

Фахівці компанії «Зелена Миля» розроблять та втілять грамотні інженерні природоорієнтовані рішення які збалансують можливості та ресурси. Замість звичайної бруківки ми пропонуємо влаштування дренажних покриттів та зелених парковок. А звичайні дренажні та зливі системи перетворюємо на дощові садки. Дощові сади виглядають як сучасні клумби та перехоплюють, затримують та поступово повертають опади до екосистеми.

WHAT IS A REASONABLE ALTERNATIVE TO THIS?

Specialists of the company «Green Mile» will develop and implement competent engineering nature-oriented solutions that balance opportunities and resources. Instead of ordinary paving stones, we offer the installation of drainage coverings and green parking lots. And we turn ordinary drainage and stormwater systems into rain gardens. Rain gardens look like modern flower beds and capture, retain and gradually return rainfall to the ecosystem.

Зелена парковка
Green parking

Дощові садки
Rain gardens

+38 (068) 589-10-96, +38 (066) 226-43-39

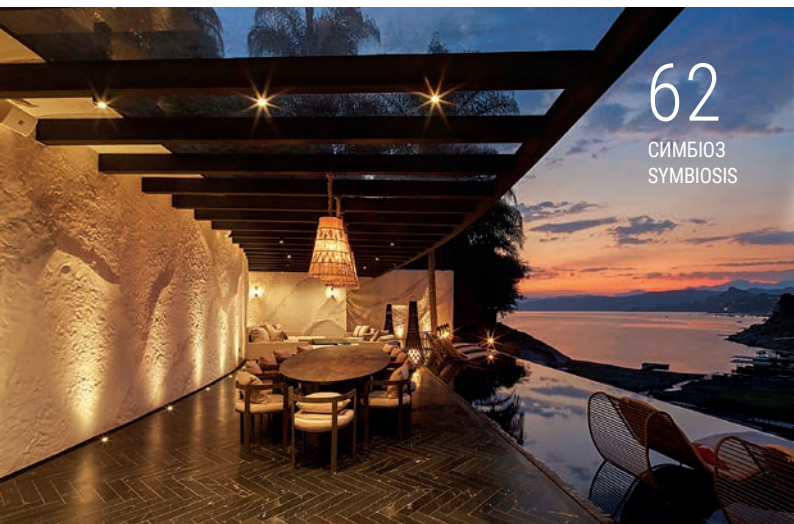

50 Сади Гервю у самому серці Литви
Gerviu gardens in the heart of Lithuania

58

Помідорчики у
центрі Риги
Tomato stalls in
the centre of Riga

62

СИМБІОЗ
SYMBIOSIS

72 ПОРАДИ З БЛАГОУСТРОЮ/LANDSCAPING TIPS
Чи потрібно підживляти сад восени?

Головний редактор,
відповідальний за випуск:
ВАЛЕРІЙ КОТЕЛЬНИКОВ
Випускаючий редактор,
журналіст:
ОЛЬГА КАМОЛІКОВА
Науковий редактор-
консультант:
ХЕЛЕНА ГУТМАНЕ (Латвія)
ландшафтний архітектор,
+371-29642688,
e-mail: helena@alps.archi
Переклад на англійську:
Валерій КОТЕЛЬНИКОВ
Координатор з міжнародних
комунікацій:
ЛАУРА ПЛІЧА-СТАНКЕВИЧА
+371 29227644
e-mail: laura@
landscapeconstruction.lv
Дизайн та верстка:
ГАННА ПЕРЕВЕРТЕНЬ
Видавець: ПП
«КБ «Ландшафт і архітектура»
Засновник, директор:
Ольга КАМОЛІКОВА
Адреса: Україна, м. Київ,
вул. Машинобудівельна, 37,
оф. 236

Editor-in-Chief responsible
for the issue:
VALERY KOTELNIKOV
Graduating editor,
journalist:
OLGA KAMOLIKOVA
Scientific editor-consultant:
HELENA GUTMANE (LATVIA)
AINAVU ARHITEKTE,
LANDSCAPE ARCHITECT,
+371-29642688,
e-mail: helena@alps.archi
Translation into English:
Valery KOTELNYKOV
Coordinator:
LAURA PLIČA-STANKEVIČA
Mob.+371 29227644
e-mail: laura@
landscapeconstruction.lv
Design and layout:
HANNA PEREVERTEN
Publisher:
PE «Landscape and
Architecture»
Founder, director:
Olga KAMOLIKOVA
Address: Ukraine, Kyiv,
street Machine-building, 37,
of. 236

В УКРАЇНІ З ПИТАНЬ РЕКЛАМИ ТА СПІВПРАЦІ ЗВЕРТАЙТЕСЬ
тел.: +38 (050) 6289169, +38 (067) 5058553,
e-mail: landscape_kiev@ukr.net,
<https://landscape-architecture.top/>

Розповсюдження: журнал поширюється за підпискою. Електронна версія
представлена на сайті Journals.ua на додатках для iPad і планшетів на базі
Android Play Market AppStore.
Безкоштовна електронна версія представлена
на сайті <https://landscape-architecture.top/>
The free electronic version is available at <https://landscape-architecture.top/>
Свідоцтво про реєстрацію/перереєстрацію №25229-15169ПР від
07.09.2022

Всі права захищено. Передрук матеріалів тільки за умови посилання на
журнал та за попередньою згодою з видавцем, яку можна отримати,
написавши нам на емейл: landscape_kiev@ukr.net

Reprint of materials only with a link to the journal and with the prior agreement of
the publisher, which can be obtained by writing to us by email:
landscape_kiev@ukr.net

Редакція може не поділяти точки зору авторів.

Вартість дзвінків за номерами телефонів,
вказаними в журналі, згідно тарифів вашого оператора

Періодичність: 6 разів на рік

Підписано до друку 30.10.2023.

У номері представлені фото: авторів статей, архітекторів та редакції.

«Ландшафт і архітектура» ©

KORNELIS.BIZ

ЛИСТЯНІ • ШПИЛЬКОВІ • БАГАТОРІЧНІ РОСЛИНИ
РОСЛИНИ З КОМОМ • ОПОРНІ СТОВПЧИКИ

☎ 067-403-40-90 (Олена)
☎ 067-413-33-02 (Тетяна)

✉ kornelis.dv@gmail.com

с.Двірець, 12447
вул. Житомирська, 6
Житомирський р-н/обл.

ПАМ'ЯТІ БОРИСА АЙЗЕНБЕРГА

IN MEMORY
OF BORIS EISENBERG

Текст: Ольга
КАМОЛІКОВА,
видавчиня журналу
«Ландшафт і
архітектура»

Text: Olga
KAMOLIKOVA,
publisher of
Landscape and
Architecture magazine

Малюнки:
Борис АЙЗЕНБЕРГ

Близькі Бориса говорять про нього так: «Він вмів покращувати простір навколо себе і заряджати позитивною енергією всіх оточуючих». До війни Борис Айзенберг був архітектором, ландшафтним дизайнером, художником та власником одного з найкращих та найбільших розсадників декоративних рослин Одещини «СадПроект». Деревя та чагарники його розсадника прикрашають не тільки Одесу, а й багато інших міст України.

У перші дні війни він пішов добровольцем на фронт, на передову. Служив у складі 28-ї окремої механізованої бригади Лицарів Зимового Походу. Отримав кілька нагород: відзнаку «За мужність та відвагу», медаль «Хрест свободи» від православної церкви України. Він витягав з поля бою поранених побратимів – там, на «нулі». А нам на свій сторінці у Фейсбук він показував свої акварелі та фото рослин, створені також на «нулі», у Бахмутському степу. Борис Айзенберг загинув 13 липня 2023 року

Boris's friends say about him: «He knew how to improve the space around him and charge everyone around him with positive energy.» Before the war, Borys Eisenberg was an architect, landscape designer, artist and owner of one of the best and largest ornamental plant nurseries in Odesa region, SadProject. Trees and shrubs from his nursery decorate not only Odesa, but also many other cities of Ukraine.

In the early days of the war, he volunteered for the frontline. He served in the 28th separate mechanised brigade of the Knights of the Winter Campaign. He received several awards: the award «For Courage and Bravery» and the medal «Cross of Freedom» from the Orthodox Church of Ukraine. He pulled his wounded comrades from the battlefield – there, at ground zero. And on his Facebook page, he showed us his watercolours and photos of plants, also created at ground zero, in the Bakhmut steppe.

біля тією самої Курдюмівки, що не сходить зі шпальт останні місяці. У день своєї загибелі він ціною власного життя врятував з-під щільного вогню важко пораненого товариша. Він вчинив так, бо не міг інакше! Він вчинив як справжня Людина, як справжній Патріот своєї країни!

Ми познайомилися з Борисом спочатку на Фейсбуці, потім кілька разів спілкувались по телефону, але особисто зустрілась за два роки до війни на садовій виставці у Познані. Він підійшов тоді до мене, на всяк випадок представився, але, звісно, я впізнала його відразу. Розговорились. Він був такий щирий, такий позитивний, а від його посмішки все наче світилось навколо. Саме таким він мені і запам'ятовується...

Дізнатись про його загибель було боляче усій нашій ландшафтній спільноті.

«Борисе, ми всі розуміли, що Ви десь на самому нулі, в самому пеклі, — зізнається ландшафтна архітекторка з Одеси Дар'я Жарикова, — але ніколи й думки не було, що таку людину може щось зачепити чи упіймати. Ви — ніби сонячне проміння, ретранслятор краси й чуйності серед бурі лиха й ненависті. Все життя сповідали любов до живої краси рослин, й в найважчі часи стали її рупором з самих гарячих точок...

Ми будемо за Вами сумувати. За Вашим почуттям гумору, за постами, за картинами.

Ми будемо Вами пишатися. Вашою відвагою, хоробрістю та відданістю народу України.

Скільки рослинної краси з Ваших рук щорічно роз'їжджалось всією Україною, скільки краси висаджено в Одесі...

Ці глоди Пауль Скарлет (Crataegus Pauls Scarlet), кожен весну будуть квітнути в Альтаїрі і радувати десятки тисяч очей. Разом з ще півтисячю видів інших дерев і кущиків багатьох об'єктів, парків, скверів і садів Одеси, бо вироблені Вашим розплідником, бо росли під Вашим дбайливим доглядом.

Буде дуже не вистачати Вас. Земля пухом! Наша повага і глибокі співчуття родині Героя. Слава Герою! Слава Україні!» □

Boris Eisenberg died on 13 July 2023 near the very Kurdyumivka that has been in the headlines in recent months. On the day of his death, he saved a seriously wounded comrade from heavy fire at the cost of his own life. He did so because he could not do otherwise! He acted like a true Human Being, like a true Patriot of his country!

We first met on Facebook, then talked on the phone a few times, but we met in person two years before the war at a garden exhibition in Poznan. He came up to me then and introduced himself just in case, but of course, I recognised him immediately. We started talking. He was so sincere, so positive, and his smile made everything seem to light up. That's how I remember him...

Learning about his death was painful for our entire landscape community.

«Boris, we all understood that you were somewhere at the very bottom, in the very hell,» says Daria Zharykova, a landscape architect from Odesa, «but we never thought that something could touch or catch such a person. You are like a ray of sunshine, a transmitter of beauty and sensitivity in the midst of a storm of disaster and hatred. All your life you professed your love for the living beauty of plants, and in the most difficult times you became its mouthpiece from the hottest spots...

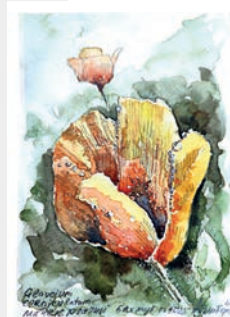
We will miss you. We will miss your sense of humour, your posts, your paintings.

We will be proud of you. Of your courage, bravery and dedication to the people of Ukraine.

How much floral beauty has travelled all over Ukraine every year from your hands, how much beauty has been planted in Odesa...

These hawthorns, Crataegus Pauls Scarlet, will bloom in Altair every spring and delight tens of thousands of people. Together with another five hundred species of other trees and shrubs in many facilities, parks, squares and gardens of Odesa, because they were grown by your nursery, because they grew under your careful attention.

We will miss you very much. May you rest in peace! Our respect and deepest condolences to the Hero's family. Glory to the Hero! Glory to Ukraine!» □

Вважаємо доречним попросити всю ландшафтну спільноту України приєднатись до електронної Петиції №22/203798-ep про «Присвоєння найвищої державної нагороди «Герой України» (посмертно) капітану Збройних Сил України Айзенбергу Борису Борисовичу 28.08.1974 року народження» за посиланням: <https://petition.president.gov.ua/petition/203798?fbclid=IwAR3PiLzLbSWVOe7u6g9r0cHynVKOaxUFhET4eKhrOnF4xR93eK4BSp7HQg>

We consider it appropriate to ask the entire landscape community of Ukraine to join the electronic petition №22/203798-ep on «Awarding the highest state award «Hero of Ukraine» (posthumously) to Captain of the Armed Forces of Ukraine Borys Borysovych Aizenberg, born on 28.08.1974» at the link: <https://petition.president.gov.ua/petition/203798?fbclid=IwAR3PiLzLbSWVOe7u6g9r0cHynVKOaxUFhET4eKhrOnF4xR93eK4BSp7HQg>

I MAESTRI DEL PAESAGGIO «РОСТЕМО РАЗОМ» 2023

Вже 13 років поспіль в Бергамо (регіон Ломбардія, Італія) проходить ландшафтний фестиваль та Міжнародна ландшафтна конференція «I maestri del paesaggio». Організатор заходу – Arketipos – не тільки просуває ландшафтну культуру через досвід її майстрів, а ще й акцентує увагу на взаємовідносинах природи і людини. Цьогоріч конференція збрала у Бергамо близько 500 ландшафтних фахівців з різних куточків світу, включно із досить великою українською делегацією.

Два дні роботи конференції були сповнені емоцій, ідей та цікавих доповідей, присвячених різним аспектам ландшафтної галузі у зв'язку з актуальними проблемами навколишнього середовища.

Два дні зіркові спікери відкривали секрети своїх напрацювань, свої інтерпретації слогана «Рости разом». Це – і про рослини, і про взаємну підтримку та взаємне навчання між ландшафтними архітекторами та тими, хто вирощує рослини. І, звичайно, про людину як важливу складову частину екосистем.

Так, клімат змінюється, що негативно відображається як на рослинах у різних куточках планети, так і на людях. Таке наше кліматичне сьогодення, і хто знає, яким може стати майбутнє?

Звичайно, ландшафтні архітектори не можуть самотужки врятувати світ, але вони можуть переглянути свої взаємовідносини з рослинами тощо при створенні садів та парків.

Перед обличчям великих кліматичних змін, свідками яких ми стаємо, естетики та краси вже недостатньо і вона не може бути кінцевою метою при створенні ландшафту.

Необхідно активізувати увагу на інші цінності: стійкість, енергоефективність, економія води, низькі витрати на обслуговування, піклування про природу тощо.

«Природа завжди переможе, інших рішень немає. Ми повинні усвідомити, що ми – єдине ціле з природою. Усвідомити, що піклуючись про природу, дбаємо про себе» – сказала під час свого виступу чілійська ландшафтна архітекторка Тереза Моллер.

Що ми можемо вже зробити сьогодні, щоб покращити умови співіснування людини та природи, щоб подбати про себе як частину природи? – питання вже не риторичне, і на конференції прозвучали на нього відповіді. Стисло про основні, яких ми теж можемо дотримуватись:

- Час рости професійне та дорослішати.
- Час осмислене підходити до створення ландшафтів.
- Час озирнутись і зрозуміти, що змінився клімат. І тому маємо продовжувати зусилля по просуванню культури створення екологічних ландшафтів для майбутніх поколінь. Маємо залишити майбутнім поколінням здорову планету.
- При створенні ландшафтів естетична складова автоматичне має стати екологічною.
- Не треба надто прикрашати ландшафт, не треба займатися декоративізмом. Це вже в минулому – створювати просто гарні сади, бо більшість з них були у дисонансі з природою. Наразі актуально створювати сади, що будуть співіснувати в гармонії з природою.
- «Не нашкодь». Ландшафтний архітектор/дизайнер має діяти як лікар – створювати сади, які не будуть порушувати існуючий ландшафт. І це стосується як матеріалів, технологій, так і підбору рослин.
- Красиві ландшафти = стійкі ландшафти = мало-доглядні, посухостійкі.

Тема важливості відносин «людина-природа», необхідності зміни напрямку створення садів та захисту ландшафту, дії особистості та колективні акції на захист природи звучали у всіх виступах. Особисто мені найбільше запам'ятались слова Ребекки МакМакин, яка зазначила: «Наші сади можуть бути дивовижно красивими і одночасно забезпечувати середовищем дикої природи, які збагачують наше життя. Я вірю в силу садів, щоб змінити світ». □

ЗІРКОВІ СПІКЕРИ ЗАХОДУ

- **Томас Доксиадис (Греція)** – засновник ландшафтної компанії Doxiadis+
- **Патрик Хазари (USA)** – старший директор із планування, дизайну та будівництва в Friends of the High Line
- **Клер Такач (Австралія)** – всесвітньо відомий ландшафтний фотограф
- **Джакомо Гуццон (Велика Британія)** – майстер ландшафтної архітектури, який акцентується на створенні стійких та біорізноманітних рослинних угруповань
- **Петер Корн (Швеція)** – новатор, садівник і садовий дизайнер
- **Ребекка МакМакин (США)** – садовод і садовий дизайнер, що вважає най-
- головнішим екологічний підхід до створення садів
- **Студія MADE associati (Італія)** – ландшафтна компанія, що створює як сучасні приватні сади, так і міські простори
- **Стюарт Глен (Південна Африка)** – ландшафтний архітектор, своєю місією вважає створення комфортних просторів для людей, просторів, де також одночасно вирішуються як екологічні і соціальні проблеми
- **Тереза Моллер (Чилі)** – ландшафтна архітекторка, яка, випереджаючи час, протягом 35 років створювала ландшафтні проекти, що унікально гармоніюють із природою

Digest

For 13 years in a row, Bergamo has hosted the I Maestri del paesaggio landscape festival and international landscape conference. The organizers of the event (Arketipos) not only promote landscape culture through the experience of its masters, but also focus on the relationship between nature and humans. This year's conference brought together about 500 landscape professionals from around the world in Bergamo. There was also a fairly large delegation from Ukraine. The two days of the conference were full of emotions, ideas and interesting reports. For two days, the star speakers, revealing the secrets of their achievements, each gave their own interpretation of the theme «Growing Together». It was about plants. And about humans as part of the ecosystem. And about mutual support and mutual growth.

The climate is changing, which has a negative impact on the planet's vegetation. And, accordingly, on humans, who, unfortunately, are the cause of the planet's troubles. The planet is suffering from climate change, the world is on fire. This is our climate present and future.

Of course, landscape architects cannot save the world alone. But they can reconsider their relationship with plants, etc. when creating gardens and parks.

Українська делегація на тлі Зеленого скверу, створеного спеціально для фестивалю компанією Topotek 1

ПРО КОНСТРУКЦІЮ

Дослідження, опубліковане 2023 року*, показує, що якщо міста розширять свій деревний покрив до 30%, температура може впасти на півградуса Цельсія під час літньої спеки. Якщо розглядати окремо, це може здатися незначним фактом, але в сукупності це може фактично довести зворотне. Наш проект хоче зробити фізичний внесок у вирішення цього завдання, запрошуючи громадськість до активної участі. Бажаючи підкреслити потенціал цих спільних зусиль, компанія Topotek 1 пропонує провести Фестиваль ландшафтів у Бергамо як колективну дію, що розвивається на трьох рівнях: деконструкція, активація і зростання зелені. Використання будівельних ріштунів – легкої і багаторазової системи – являє собою стратегію, яку не

тільки легко зібрати, розібрати і повторно використовувати, але також потенційно можна перепрофілювати і повторно активувати в різних місцях. Запрошення до участі породжує перформанс, а не чисту інсталяцію. Задуманий як яскравий мистецький простір і водночас соціальний інструмент, проект переосмислює те, як ми ставимося одне до одного та впливаємо на довкілля, підкреслюючи потенціал динамічного процесу зростання, залежного від власних дій, можливості зростати разом, зростати зеленими. Перформативний і соціальний момент особливої значущості представлений показом «Номо Urbanus», серії з 10 фільмів художників і режисерів Беки і Лемуана, запрошених Topotek 1, щоб у такий спосіб підтримати мету інсталяції як сцени і місця агрегації.

Текст, фото:
Олена МІНЯЙЛО,
ландшафтний архітектор
landartist.com.ua
Text and photos:
Elena MINYAILO,
landscape architect

HAMPTON COURT PALACE GARDEN FESTIVAL 2023

Feature Garden "RHS Resilient Garden – Supported by ACO", designed by Tom Massey

Get Started Garden "The Lunar Garden", designed by Queenie Chan. Silver medal winner

Get Started Garden "The Inghams Working With Nature Garden", designed by Butler and Parker. Silver medal winner

Фестиваль в Hampton Court Palace вирізняється від інших фестивалів RHS дійсно королівським масштабом. На території неосяжного парку для всіх, хто цікавиться садівництвом та ландшафтним дизайном, пропонується безліч рішень, матеріалів, декору, сортів рослин та цікавих розваг.

Деякі шоу-сади давали можливість поринути у природу далеких країн та надихнутися на подорожі — скандинавська сувора природа, американські ліси, прерії та пустелі, виноградники Орегону та витончені сади Чарльстону. І звісно, шоу-сади піднімали такі гострі питання, як боротьба з раком,

The Hampton Court Palace Garden Festival stands out from other RHS festivals because of its truly royal scale. The vast park offers a variety of solutions, materials, decor, plant varieties and interesting entertainment for everyone interested in gardening and landscape design.

Some of the show gardens provided an opportunity to plunge into the nature of distant countries and be

ПОДІЇ В ЛАНДШАФТНІЙ ІНДУСТРІЇ/
EVENTS IN THE LANDSCAPE INDUSTRY

Feature Garden "RHS Iconic Horticultural Hero Garden", designed by Carol Klein

Get Started Garden "The Landform Mental Wealth Garden", designed by Nicola Hale. Gold medal winner, Best Construction Award

Get Started Garden "The Wildlife Trusts: Renters' Retreat", designed by Zoe Claymore. Gold medal winner, Best Get Started Garden, People's Choice Best Get Started Garden

Get Started Garden "Nurturing Nature in the City", designed by Caroline Clayton and Peter Clayton of Viriditas Garden Design Studio. Silver Gilt medal winner

Show Garden "America's Wild, presented by Trailfinders & Visit The USA", designed by Inspired Earth Design. Gold medal winner, Best Show Garden, Best Construction Award

Show Garden "Hurtigruten: The Relation-Ship Garden", designed by Max Parker-Smith. Silver Gilt medal winner

Show Garden "The Traditional Townhouse Garden", designed Lucy Taylor. Silver medal winner

збереження ментального здоров'я, охорона дикої природи та ревіталізація промислових територій. В цьому році багато шоу-сади пропонували готові рішення для облаштування просторів з різноманітними особливостями — легкі в монтажі невеликі «зелені кімнати» в орендованих будинках, стійкі, дружні до комах та тварин природні сади, традиційні сади в таунхаусах, заспокійливі сади для роздумів та медитацій, бюджетні сади з використанням вторинних матеріалів, облаштування декоративних городів та ще багато інших практичних ідей для покращення світу навколо. □

inspired to travel — Scandinavian rugged nature, American forests, prairies and deserts, Oregon vineyards and elegant gardens of Charleston. And of course, the show gardens raised such pressing issues as the fight against cancer, mental health, wildlife conservation and the revitalisation of industrial areas. This year, many of the show gardens offered turnkey solutions for arranging spaces with a variety of features — easy-to-install small «green rooms» in rented houses, sustainable, insect and animal-friendly natural gardens, traditional gardens in townhouses, calming gardens for reflection and meditation, budget gardens using recycled materials, decorative vegetable gardens and many other practical ideas for improving the world around us. □

Feature Garden "RHS Wildlife Garden", designed by Jo Thompson

LANDSCAPE
L&A
architecture

Організатор:
журнал «Ландшафт
і Архітектура»

Генеральний партнер:
«ЗОЛОТИЙ МАНДАРИН КВАДРА»
Високоякісні вироби з бетону

СИЛА ПРИРОДИ, САДІВ, РОСЛИН. ШЛЯХ ДО ПЕРЕМОГИ

Empathic green conference

16 грудня
2023/Київ/
Хрещатик

+38 (067) 505 85 53
+38 (050) 628 91 69

САД ТА БУДИНОК

GARDEN AND HOUSE

СПОСТЕРІГАТИ ЗА ПРИРОДОЮ У СВОЄМУ САДУ

WATCHING NATURE IN YOUR GARDEN

Локація: с. Романків,
Обухівський район,
Київська область
Проектування:
2015-2016
Будівництво сада:
2015-2017
Відзнаки: Сад
увійшов в Short-list
конкурса IDA
(International Design
Awards) в 2022 році
*Location: Romankiv
village, Obukhiv district,
Kyiv region
Design: 2015-2016
Construction of the
garden: 2015-2017
Awards: The garden
was shortlisted in the
IDA (International
Design Awards)
competition in 2022*

Авторка саду, текст, фото: Юлія НОВАКІВСКА, ландшафтна архітекторка, засновник та керівник ландшафтної студії. В сфері ландшафтного проектування працює з 2000 року. Запроектувала понад 60 садів, з яких 45 реалізовано. Більшість її робіт реалізована в природному стилі.

Author:
Yulia NOVAKIVSKA,
landscape architect,
founder and head of a
landscape studio. He
has been working in
the field of landscape
design since 2000.
She has designed
more than 60 gardens,
of which 45 have been
implemented.
Most of her works are
realized in a natural
style.

Сад розташований у мальовничій місцевості, де ділянки хвойних лісів чергуються з широкими територіями, вкритими болотистими луками. Частина цих територій була осушена, внаслідок чого стала придатною для будівництва будинків. Але торф'яні луки, як і раніше, знаходяться на її околицях, визначають зовнішній вигляд території.

The garden is located in a picturesque area where areas of coniferous forests alternate with wide areas covered with marshy meadows. Some of these areas have been drained, making them suitable for building houses. However, peat meadows are still located on its outskirts and define the appearance of the area.

Ділянка площею 4200 м. кв. має невеликий Духил, на її західній околиці у низинній частині існує водовідвідний канал. За межами ділянки за каналом простягаються ті самі автентичні торф'яні заболочені луки, зарослі очеретом, на яких гніздяться лелеки та дикі качки. Ці луки — головна особливість території, домінанта, що визначає Дух місця. Образ заболоченої луки і ліг в основу концепції саду. Цей образ — той «камертон», за допомогою якого ми підбирали елементи оформлення нового саду.

Другою домінантою ділянки є просторий сучасний будинок. Його лаконічні форми повторюються у планувальних лініях саду, акцентуючи єдність будинку та саду. У будинку мешкає молода сім'я з дітьми. Замовники багато подорожують Україною та світом. Вони люблять відвідувати природні парки та заповідники, багато часу проводять у спостереженнях за природою. Їхній будинок завжди відкритий для численних гостей.

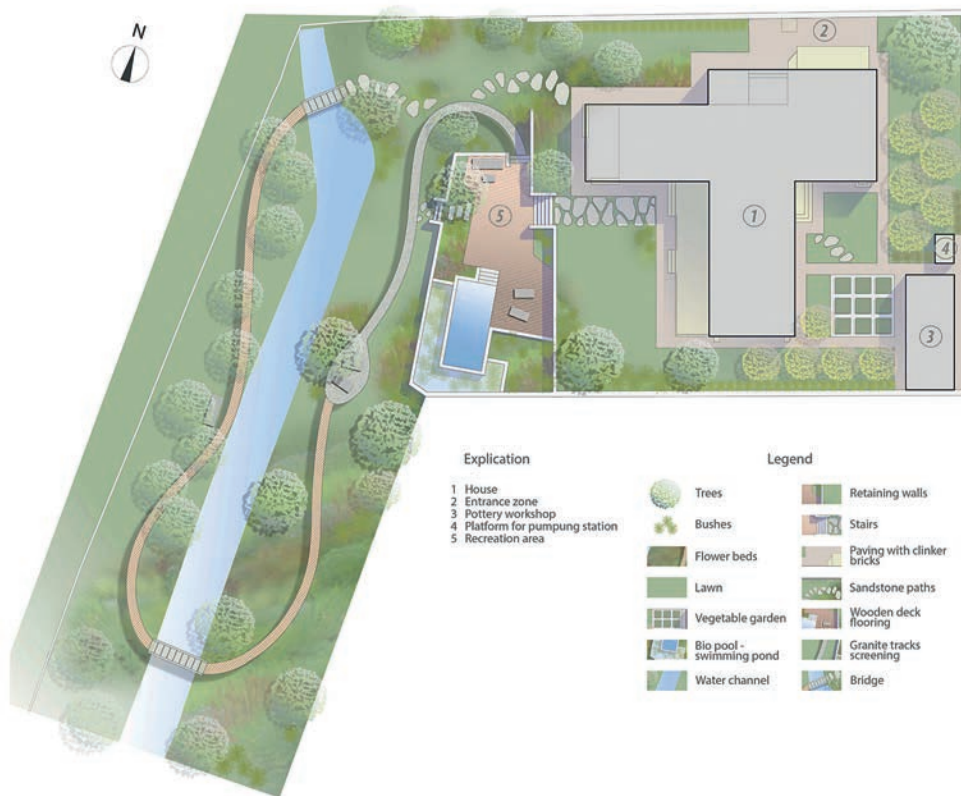
Замовники захотіли мати сад, в якому буде можливість проводити час різноманітно: грати в спортивні ігри, відпочивати біля води, вирощувати овочі та фрукти для особистого використання, спостерігати за природою — у різні пори

The 4,200 square metre site has a slight slope and there is a drainage canal on its western edge in the low-lying area. Outside the site, the canal is followed by the same authentic peat bog meadows overgrown with reeds, where storks and wild ducks' nest. These meadows are the main fea-

Explication

- 1 House
- 2 Entrance zone
- 3 Pottery workshop
- 4 Platform for pumpung station
- 5 Recreation area

Legend

Trees	Retaining walls
Bushes	Stairs
Flower beds	Paving with clinker bricks
Lawn	Sandstone paths
Vegetable garden	Wooden deck flooring
Bio pool - swimming pond	Granite tracks screening
Water channel	Bridge

року, у різний час доби, у різну погоду. І щоб перебування у саду було комфортним та безпечним для дітей.

Ми запропонували зробити такий сад, який зробить наголос на унікальному природному характері місця. Для цього – посилити образ заболочених лук, перетворити їх на перлину саду. І замовники повністю схвалили цю ідею.

СТРУКТУРА САДА

Розроблена структура саду проста та лаконічна. Проектом передбачено терасування. Тераси віяло розкриваються між будинком та каналом, при цьому різні функціональні зони опиняються на різних рівнях території.

З південно-східної сторони ділянки висаджені плодові дерева та встановлені ящики для горо-

ture of the territory, the dominant feature that defines the spirit of the place. The image of a marshy meadow formed the basis of the garden concept. This image is the «tuning fork» with which we selected the design elements for the new garden.

The second dominant feature of the site is a spacious modern house. Its laconic forms are repeated in the garden's planning lines, emphasising the unity of the house and the garden. A young family with children lives in the house. The clients travel a lot in Ukraine and around the world. They like to visit natural parks and reserves, and spend a lot of time observing nature. Their house is always open to numerous guests.

The clients wanted a garden where they could spend time in a variety of ways: play sports, relax

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір
GARDEN AND BUILDING/comfortable space

дини. Ця частина саду відокремлена від решти території крилом будинку. Таке розташування дозволяє захистити плодові рослини від холодних вітрів та надає можливість вирощувати теплолюбні рослини.

На південному заході від будинку, при виході з тераси знаходиться відкритий простір газону. Ця ділянка розташована на найвищій частині території, звідси відкривається краєвид на поля, порослі очеретом. Практично весь сад розгортається між цим великим газоном і заболоченими луками, що за межами ділянки. Сад, так би мовити, плине від повної підконтрольності людині (традиційний газон) до невимушеності природних ландшафтів (луки).

Пройшовши газоном, можна спуститися сходами на середній рівень саду, де розташована зона відпочинку з плавальним біобасейном. Ця тераса повністю вкрита настилом з модрина, біля басейну передбачені дві зони відпочинку: на сонці та в тіні, під великим деревом (Катальпа біггонієвидна).

Рівнем нижче знаходиться прогулянкові зона вздовж водного каналу, її посадки імітують образ заливних лук. Це один із найвиразніших фрагментів ділянки, він найбільше зберіг характер

by the water, grow vegetables and fruits for personal use, observe nature – in different seasons, at different times of the day, in different weather. We also wanted the garden to be comfortable and safe for children.

We proposed to create a garden that would emphasise the unique natural character of the place. To do this, we had to enhance the image of the marshy meadows and turn it into a gem of a garden. And the customers fully approved this idea.

Garden structure

The designed garden structure is simple and laconic. The project provides for terracing. The terraces fan out between the house and the canal, with different functional areas at different levels of the territory.

On the southeastern side of the site, fruit trees were planted and boxes for vegetables were installed. This part of the garden is separated from the rest of the territory by a wing of the house. This arrangement protects the fruit plants from cold winds and makes it possible to grow heat-loving plants.

To the south-west of the house, at the exit from the terrace, there is an open lawn area. This area is located on the highest part of the territory and

природного середовища, краще за інших дозволяє відчувати атмосферу місця. Весною ця зона зазвичай затоплена водою. До середини весни вода йде і ділянка перетворюється на квітучу долину. У будь-яку погоду можна пройтися доріжкою вздовж каналу, помилуватися квітучими рослинами, декоративними злаками, відчувати себе серед природи.

Є в саду ділянка, яка була створена на особливе прохання замовників. Після поїздки до Японії вони хотіли мати у саду куточок із камінням та хвойними рослинами. Так, один з схилів був оформлений камінням, хвойними чагарниками та рослинами, які восени змінюють забарвлення листя. Ця ділянка саду особливо виразна восени, коли яскраве листя «горить» на тлі вічнозелених рослин.

РОСЛИННІСТЬ

Близькість води стала вирішальним критерієм для визначення асортимента посадок. Основу асортименту складають вологолюбні рослини, до них також додані чагарники та багаторічні квіти, що відповідають образу заболоченого лука. Домінанта у рослинних композиціях — декоративні злаки. Використання місцевих рос-

offers a view of the fields covered with reeds. Almost the entire garden is located between this large lawn and the marshy meadows outside the plot. The garden, so to speak, flows from complete human control (traditional lawn) to the ease of natural landscapes (meadows).

After walking across the lawn, you can descend the steps to the middle level of the garden, where there is a relaxation area with a swimming biobasin. This terrace is completely covered with larch decking, and the pool has two seating areas: in the sun and in the shade, under a large tree (*Catalpa bignonioides*). A level below is a walking area along the water channel, with plantings that mimic the image of floodplain meadows. This is one of the most expressive parts of the site, it has preserved the character of the natural environment to the greatest extent, and allows you to feel the atmosphere

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір
GARDEN AND HOUSE/comfortable space

линних видів робить сад витривалим, скорочує час для догляду. У саду немає рослин, які б вимагали до себе особливої уваги. Основа догляду — підтримка саду в охайному стані — тією мірою, як це влаштовує господарів.

Кожна пора року відмічена в саду акцентами, які поступово змінюють один одного. Найяскравіші періоди традиційні: весна та осінь. Влітку сад переважно зелений, він надає можливість відпочити від весняного цвітіння, щоб потім захопитися фарбами осені. Заливні луки вздовж каналу — найвиразніша частина території, цвітіння та акценти тут присутні протягом усього періоду вегетації. Основа посадок — злакові трави та місцеві багаторічні квіти.

Пізньої осені та взимку сад прикрашають вологі злакових трав, яскраві стебла чагарників (Дерен білий, Дерен відприсковий) та дерев (Верба біла, Береза повисла), ягоди глоду. □

of the place better than others. In spring, this area is usually flooded with water. By the middle of spring, the water goes away and the area turns into a blooming valley. In any weather, you can walk along the path along the canal, admire flowering plants and ornamental grasses, and feel yourself in the midst of nature.

There is an area in the garden that was created at the special request of the customers. After a trip to Japan, they wanted to have a corner with stones and conifers in the garden. Thus, one of the slopes was decorated with stones, coniferous shrubs and plants that change their leaf colour in autumn. This part of the garden is especially expressive in autumn, when bright foliage «burns» against the background of evergreens. □

 Yulia Novakovska
l a n d s c a p e   b u r e a u

Приватні сади та парки • Громадські простори
www.novakovska.com.ua

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір
GARDEN AND HOUSE/comfortable space

Авторка сада:
Світлана КУЧЕР,
ландшафтна
дизайнерка
Author:
Svitlana KUCHER,
landscape designer
Текст, фото: L&A та
Світлана КУЧЕР

ПРИРОДНИЙ САД НА СХИЛІ

NATURAL GARDEN ON A SLOPE

Коли Світлана разом зі своїм чоловіком Олександром шукали місце для своєї майбутньої садиби, вони передивились багато різних ділянок. Але, піднявшись на цей пагорб, одразу ж зрозуміли: саме тут буде їх будинок! З вершини відкривався казковий вид на дальні ландшафти, тож не випадково у господарів виникла ідея — використати «запозичений» ландшафт.

Сад на складному рельєфі — то і складно і цікаво одночасно. Світлана за фахом ландшафтна дизайнерка, тому для неї одночасно така робота стала і викликом, і суворим іспитом — адже створювати приходилось сад для потреб власної родини, а це, зазвичай, складніше і відповідальніше, ніж для будь когось. На ділянці потрібно було створити місця для відпочинку, видові точки, квітники, а ще й плодовий сад, город та виноградник! І робота закипіла: паралельно із зведенням будинку планувалась територія саду. Простір було розділено композиціями з дерев, кущів і багаторічників. Ландшафт об'єднують плавні лінії, метою яких є злиття саду з неймовірною природною панорамою, яка оточує ділянку.

When Svitlana and her husband Oleksandr were looking for a place for their future estate, they looked at many different plots. But when they climbed this hill, they immediately realised that this was the place for their house! The top offered a fabulous view of the distant landscapes, so it was no coincidence that the owners had the idea to use a «borrowed» landscape.

A garden on a difficult terrain is both challenging and interesting at the same time. Svitlana is a landscape designer by profession, so for her, this work was both a challenge and a rigorous test - she had to create a garden for her own family's needs, which is usually more difficult and responsible than for anyone else. They had to create places for recreation, viewpoints, flower beds, as well as an orchard, a vegetable garden and a vineyard! And the work began: the garden was planned in parallel with the construction of the house. The space was divided by compositions of trees, shrubs and perennials. The landscape is united by smooth lines, the purpose of which is to merge the garden with the incredible natural panorama that surrounds the site.

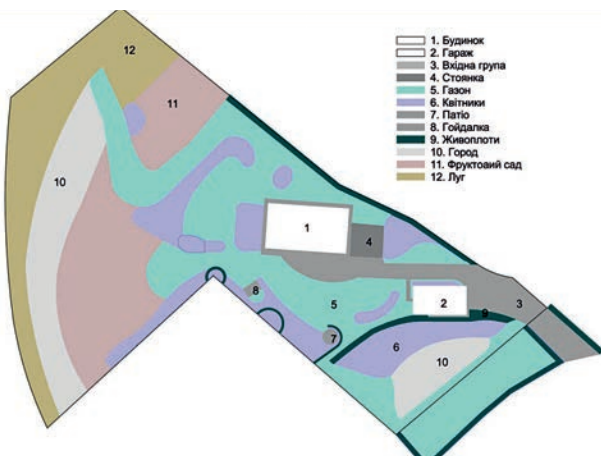
РОЗТАШУВАННЯ:
Київська область,
Україна
Перепад
висот - 7,5 м.

LOCATION:
Kyiv region, Ukraine
The height difference
is 7.5 m.

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір
GARDEN AND HOUSE/comfortable space

В декоративних композиціях присутні доміанта, фон і акценти. Наприклад, у одному з міксбордерів центром притягання є скульптура двох лелек, які є символічними, тому що уособлюють єднання, вірність та являють собою один із символів України. До речі, над полем, що межує з ділянкою, теж постійно літають ці прекрасні птахи. Фоном для композиції став оточуючий пейзаж із дерев різної висоти, що створює глибоку перспективу. На межі ділянки побудований простий, прозорий паркан у сільському стилі, який не звертає на себе увагу і не роз'єднує простір.

Лелеки оточені травами і квітами природного стилю – молінія блакитна «Transparent», міскан-

The decorative compositions include a dominant, background and accents. For example, in one of the mix borders, the centre of attraction is a sculpture of two storks, which are symbolic because they represent unity, loyalty and are one of the symbols of Ukraine. By the way, these beautiful birds also constantly fly over the field bordering the site. The background for the composition is the surrounding landscape of trees of different heights, which creates a deep perspective. A simple, transparent rustic fence was built on the border of the plot, which does not attract attention and does not divide the space.

The storks are surrounded by herbs and natural-style flowers – blue Molinia «Transparent», Chinese

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір
GARDEN AND HOUSE/comfortable space

тус китайський «Gracillimus», пенісетуми лисохвості «Red head» і «Hameln», макля дрібноплідна, плакун верболистий «Swirl», астра верескова «Pink Cloud», монарди, ехінацеї. Акцентними рослинами у травні є спірея сіра «Graciosa», тюльпани, іриси і аліум «Gladiator», червень палає стрілами еремурусів, липень і серпень посміхається ехінацеями, монардами. На осінь – астри верескові, анемони японські, золото листків плачучої шовковиці, гінго і ірги ламарка. Гейхера, що стереже передній план, майже не міняється на протязі року. Структуру композиції будують живоплоти з кизильника блискучого, арки, що у майбутньому заплете актинідія та горобина арія.

Даний міксбордер цікавий тим, що об'єднує дві зони відпочинку – патіо та гойдалку. Патіо заховане у війниках гостроквіткових «Karl Foerster», які створюють затишну кімнату для відпочинку. Навколо цієї зони посаджені вишні дрібнопильчасті «Royal Burgundy», колір листків яких повторюється в кольорі садових меблів, крім того, у майбутньому вони створюватимуть тінь у даній зоні відпочинку.

Гойдалка також відділена аркою і засаджена війниками та іншими злаками. Нестомна цвітом

miscanthus «Gracillimus», foxtail Pennisetum's «Red head» and «Hameln», small-fruited Maclea, willow weeper «Swirl», heather aster «Pink Cloud», monarda, echinacea. The accent plants in May are grey spirea ‚Graciosa‘, tulips, irises and allium ‚Gladiator‘, June is flaming with arrows of eremurus, July and August are smiling with Echinacea's and monardas. In autumn, there are heather asters, Japanese anemones, golden leaves of weeping mulberry, ginkgo and Lamarck irgi. The heuchera guarding the foreground hardly changes throughout the year. The structure of the composition is built by hedges of Cotoneaster brilliant, Arches that will be woven by Actinidia in the future, and Sorbus aria.

This mix border is interesting because it combines two seating areas – a patio and a swing. The patio is hidden in the hedges of Karl Foerster spiky-flowered hedges, which create a cosy room for relaxation. Around this area, fine-sawed Royal Burgundy cherries are planted, the colour of their leaves is repeated in the colour of the garden furniture, and they will also create shade in this recreation area in the future.

The swing is also separated by an arch and planted with cowslips and other grasses. Six Hills Giant cat-

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір GARDEN AND HOUSE/comfortable space

котяча м'ята «Six Hills Giant» поєднує композицію, повторюючись в інших локаціях саду. Далі, за гойдалкою, живопліт повертає за кут ділянки, де продовжується тема природного квітника, але з більшою різноманітністю рослин.

Ділянка зонована таким чином, щоб було зручно користуватись тими чи іншими локаціями. В'їзна зона — широка доріжка, що також слугує заїздом до гаража. Бруківка веде до будинку і поєднана із стоянкою. Перед порогом доріжка розширюється півколом, повторюючи плавні лінії саду. Перед будинком бруківка переходить в газон, який є основним зеленим покриттям на ділянці. Прикрасою вхідної зони є міксбордер, який розташовується на двох терасах, розділених підпірною стіною з піщаника. Рослини на верхній терасі є фоном для нижньої композиції та захищають її від протягів. Акцентом є верба козяча на штампі та квітучі багаторічники, що в різні періоди сезону звертають на себе увагу кольорами квітів. Міксбордер — постійно декоративний, оскільки його структуру складають хвойні. Навесні зацвітають цибулинкові, у травні акцентними стають деревовидні півонії, пізніше — еремуруси, троянди.

На початку літа журавець кантабрийський вкривається килимом синьо-фіолетових квітів і слугує фоном для троянд. Пізніше, коли зали-

nip, which is full of colour, ties the composition together and is repeated in other areas of the garden. Further, behind the swing, the hedge turns around the corner of the site, where the theme of a natural flower garden continues, but with a greater variety of plants. The plot is zoned in such a way that it is convenient to use certain locations. The entrance area is a wide path that also serves as an entrance to the garage. The pavement leads to the house and is connected to the car park. Before the threshold, the path widens in a semicircle, repeating the smooth lines of the garden. In front of the house, the pavement turns into a lawn, which is the main green surface on the site.

2018

2021

2022

2023

шається лише краса текстури його листків, зацвітає лаванда, що висаджена перед журавцем, тож троянди не залишаються одинокі. У липні вони відпочивають і акцентними стають лілії ОТ гібриди з яскравим ароматом неперевершених великих квітів.

Найкращий вид розкривається з оглядової тераси, яка спрямована на захід. Для посилення ефекта краси злиття неба з природою перед терасою був висаджений квітник тривалої декоративності. Оскільки з даного ракурсу можна милуватися заходом Сонця, коли небо палає жовто-оранжевими відтінками, застосовані квіти цих кольорів.

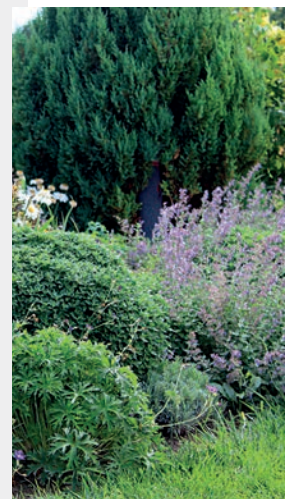
Одним з перших міксбордерів, що був висаджений у 2018 р, є композиція із хвойних і листяних дерев та кущів. Вона розмежовує верхню і нижню частини саду. Фоном є оточуючий ландшафт і даний міксбордер, повторюючи обриси перспективи, наче склеює природу з садом, робить його продовженням виду, що спогляда-

The entrance area is decorated with a mix border, which is located on two terraces separated by a sandstone retaining wall. Plants on the upper terrace serve as a backdrop for the lower composition and protect it from drafts. The accent is a goat willow on a stem and flowering perennials that attract attention with their colours at different times of the season. The mix border is permanently decorative, as its structure is made up of conifers. In autumn, bulbs bloom, in May, tree peonies become the accent, and later, eremurus and roses.

In early summer, the Cantabrian cranesbill is covered with a carpet of blue and purple flowers and serves as a backdrop for the roses. Later, when only the beauty of the texture of its leaves remains, the lavender planted in front of the cranesbill blooms, so the roses are not alone. In July, they take a break and the accent is made by OT hybrid lilies with a bright aroma of unsurpassed large flowers.

The best view is from the west-facing observation terrace. To enhance the beauty of the fusion of sky and nature, a long-lasting flower garden was planted in front of the terrace. Since from this angle you can admire the sunset when the sky is ablaze with yellow and orange hues, flowers of these colours were used.

One of the first mix borders planted in 2018 is a composition of coniferous and deciduous trees and shrubs. It separates the upper and lower parts of the garden. The background is the surrounding landscape, and this mix border, repeating the outlines of the perspective, seems to glue nature to the garden, making it a continuation of the view.

ється. Акцентними є туї західні «Yellow Ribbon», слива Пісарді, барбариси Тунберга – вони грають на контрасті кольорів, а статистами виступають ялівці «Mint Juler» і «Tamariscifolia».

Для урізноманітнення текстур, тут також вписані гірські сосни, пухироплідники, спіреї японські, стефанандра. Плакуча форма що зустрічається в декількох місцях саду, повторюється у модрині європейській. Прикрашають композицію квітучі багаторічники і злаки. Завдання цього міксбордера – розмежування середовищ, що розташовані на різних рівнях, поєднання ландшафту, постійна декоративність, утримання ґрунту.

Отже, сад поєднаний формами ліній та рослинами, які повторюються у різних композиціях, що не дозволяє розірвати загальну концепцію. У ньому переплетені хвойні і злаки, багаторічники і листяні дерева та кущі. Завдяки різноманіттю, він гуде бджолами, пурхає метеликами, бігає ящірками і їжаками, безкінечно літає та співає птахами. Тут зустрілися схили та рівнини, фруктовий сад та дикий луг. Ранню весну зустрічають квіти, а зима розповідає казки інієм на травах, засніженими граційними пагонами дерев і заснулими ромашками, парасольками і кульками. □

The western thuja «Yellow Ribbon», Pisardi plum, Thunberg barberry is accentuated by the contrast of colours, and the junipers «Mint Juler» and «Tamariscifolia» are the extras.

For a variety of textures, mountain pines, blister pines, Japanese spirea, and stephanandra are also included here. The weeping form found in several places in the garden is repeated in the European larch. The composition is decorated with flowering perennials and cereals. The task of this mix border is to separate environments located at different levels, to combine the landscape, to keep it decorative, and to retain the soil.

Thus, the garden is connected by line shapes and plants that are repeated in different compositions, which does not allow breaking the overall concept. Conifers and cereals, perennials and deciduous trees and shrubs are intertwined in it. Thanks to its diversity, it buzzes with bees, flutters with butterflies, runs with lizards and hedgehogs, and flies and sings with birds. Here you can find slopes and plains, an orchard and a wild meadow. Early spring is greeted by flowers, and winter tells a fairy tale with frost on the grasses, snow-covered graceful tree shoots and sleeping daisies, umbrellas and balloons. □

ВЕСНА

ЛІТО

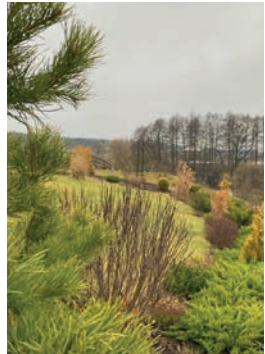
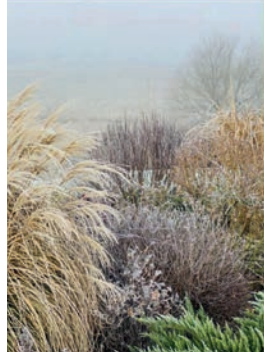
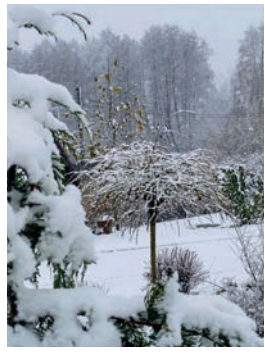

ОСІНЬ

ЗИМА

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір
GARDEN AND HOUSE/comfortable space

Авторка сада:
Кайрі МЕОС,
ландшафтна
архітекторка Azalea
Maisemasuunnittelu
Oy, www.azalea.fi
Фото: Кайрі МЕОС

Author:
Kairi MEOS,
landscape architect,
Azalea
Maisemasuunnittelu
Oy, www.azalea.fi
Reconstruction works
from late autumn
2021-summer 2022

НОВЕ ЖИТТЯ ПРИБЕРЕЖНОГО САДУ У ПІВДЕННІЙ ФІНЛЯНДІЇ

COASTAL GARDEN BREATHING NEW LIFE IN SOUTHERN FINLAND

Цей сад на південному узбережжі Фінляндії пройшов кілька етапів реконструкції – з пізньої осені 2021 року до літа 2022 року. Головний будинок та всі основні будівлі були зведені ще попереднім власником. Після того, як деякий час цей прекрасний маєток не використовувався, він знайшов нових молодих і активних власників. Зарослий сад чекав на своє друге життя.

A garden on the southern coast of Finland has undergone several phases and reconstructions. The property extends over several plots. The main house and all major structures were built by the previous owner. After being unused for some time, the beautiful property was found by new young and active owners. The overgrown garden was waiting to start a new life.

Photo credit: Kaisa Salakka\Кайса Салакка

Photo credit: Kaisa Salakka\Кайса Салакка

Територія саду складається з кількох ділянок, а ключовим завданням реконструкції – було відкрити сад до моря, «наблизити» море, зробити його більш помітним та відчутним з верхньої частини саду, де знаходиться жилий будинок.

Великі чагарники повністю вкривали дві високі кам'яні стіни. Простір між двома стінами був засаджений кущами, типовими для 70-80-х років. Вони розрослися та закривали вид на море. Єдиним життєздатним рішенням, щоб очистити вид на море, було видалити їх, щоб повністю очистити простір між стінами.

KAIRI MEOS

Landscape architect

Born in Tartu, in Estonia 01.03.1976. Studied and graduated from the Estonian Agricultural University. Lived and worked in Finland for almost 25 years. Established landscape architecture company Azalea Landscape Design in 2005.

My designing projects vary from small intimate private yards to larger landscape design ensembles, like schoolyards, kindergartens outdoor areas, graveyards etc.

My specialty is designing natural gardens with modern touch with ecological solutions and elements. I like to use art or artistic elements in the garden.

International Rewards:

In 2019, golden medallist in the international Show Garden competition, Flower Jam in Moscow. In 2021 finalist at the Cote d' Azure Garden Festival together with Svetlana Lavrentyeva and Heidi Hannus. In 2023 finalist at the Caumont-sur-Loire Garden Festival together with Svetlana Lavrentyeva.

KAIRI MEOS

Ландшафтна архітекторка

Народилася в Тарту, Естонія
Навчалася та закінчила Естонський сільськогосподарський університет.

Майже 25 років живе та працює у Фінляндії. Засновниця ландшафтно-архітектурної компанії Azalea Landscape Design. Її дизайнерські проекти варіюються від невеликих затишних приватних дворів до великих ландшафтних ансамблів, таких як шкільні подвір'я, відкриті майданчики дитячих садків, кладовища тощо.

Архітекторка спеціалізується на проектуванні природних садів з сучасним дотиком з екологічними рішеннями та елементами. Також їй дуже подобається використовувати мистецтво або художні елементи в саду.

The key change of the reconstruction was to open the garden to the sea or to make the sea more visible and perceivable from the upper part of the garden and the house.

Large shrubs were totally covering two high levelled stone walls. The space between the two walls was planted with shrubs typical of the 70s-80s. They were overgrown and blocking the view to the sea. The only viable solution to clear the view to the sea was to remove them to clean entirely the area between the walls.

Also, the terrace space could be utilized for other purposes than just planting. It turned out to be a perfect place for an outdoor hot tub, an outdoor

Крім того, простір тераси можна було використати для інших цілей, а не лише для висаджування рослин. Це місце виявилось ідеальним для відкритої гарячої ванни – відпочинку на свіжому повітрі, якого так прагнула сім'я. Тепер, коли чагарники були видалені, з'явилося ідеальне місце з видом на море, поруч з літньою кухнею. Відкрита гідромасажна ванна вдало вписалася в терасу. Поверхня навколо джакузі була вкрита натуральним сірим настилом з органічного дерева. Площа тераси досить велика, тут можна не тільки засмагати та вільно пересуватися, на ній ще залишилося місце для нових зелених насаджень.

Нові насадження були спроектовані так, щоб бути ближчими до морських прибережних рослин. Для обрамлення палуби використано багато природних приморських багаторічників – дербенник (*Lythrum salicaria*), армерія приморська (*Armeria maritima*), котовник Фассена (*Nepeta x faassenii*), шавлія (*Salvia superba*) і трав: війник (*Calamagrostis x acutiflora*), колосняк (*Leymus arenarius*), вівсюнець (*Helictotrichon sempervirens*) з м'якою природною палітрою кольорів. Щоб підкреслити природне морське середовище, при реконструкції саду також було використано багато натурального каміння.

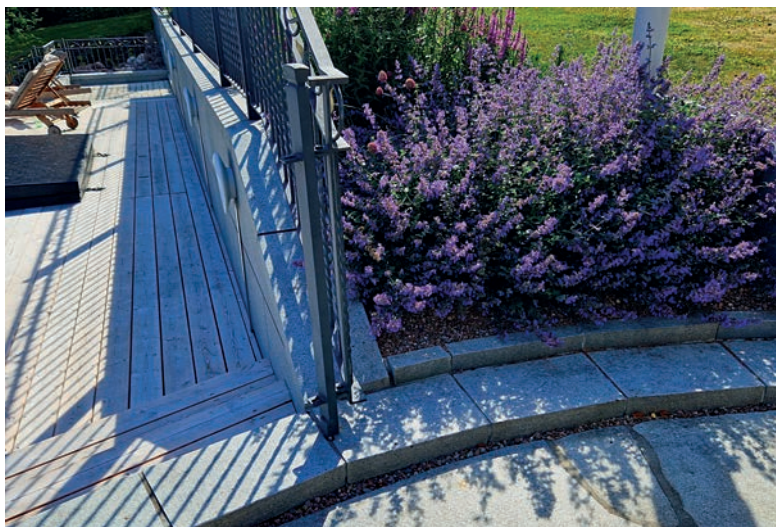

leisure activity the family was looking for. Now that the shrubs were removed it was a perfect place with a sea view, next to the outdoor kitchen.

The outdoor hot tub could nicely fit sunk into the terrace. The surface around the hot tub was covered with a natural grey deck made of organowood. While the deck is big enough to sunbath and move around, there is still left areas for new greenery. The new plantings were designed to be closer to the seaside coastal plants. Many natural seaside perennials (*Lythrum salicaria*, *Armeria maritima*, *Nepeta x faassenii*, *Salvia superba*) and grasses (*Calamagrostis x acutiflora*, *Leymus arenarius*, *Helictotrichon sempervirens*) with soft natural colour palette were used to frame the deck area. Also, many natural stones were used to emphasize the natural seaside environment.

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір GARDEN AND HOUSE/comfortable space

Під час будівництва ми часто приймаємо рішення про збереження або зміну існуючих елементів саду, виходячи, як правило, з фінансових міркувань або принципів сталого розвитку. У цьому саду були збережені всі підпірні стіни. Складніше було прийняти рішення щодо існуючої огорожі поверх стін. Було вирішено залишити існуючу огорожу скрізь, хоча легше, простіше і сучасніше рішення краще пасувало б до такого типу саду. Ще однією значною зміною під час будівництва саду було перетворення величезних трав'яних газонів на луки, особливо в тих місцях, де трактори зруйнували трав'яний покрив під час виконання робіт. Трави було занадто багато, щоб її можна було скосяти, і тепер квітучі луки роблять сад м'якшим, романтичнішим, додаючи біорізноманіття. Ромашкові та макові галявини пов'язують весь сад воедино.

Під час будівництва весь сад був очищений і реорганізований, а освітлення було покращено за допомогою спотових ліхтарів. Приховані природні скарби, такі як великі дуби та стіна з природного каменю, були висвітлені заново. Тепер сад дихає новим життям, підкреслюючи сувору красу Балтики! □

During the construction you often make decisions either saving or changing the existing garden elements, based usually on monetary and sustainability reasons. In this garden the retained walls were all saved. The faith of the existing fence on top of the walls was a more difficult decision to make. It was decided to leave the existing fence everywhere, even though a lighter, simpler and more modern solution would fit better to this kind of garden.

Another significant change during the garden construction was to turn huge grass fields into meadows, especially in the places where the tractors ruined the grass surface during the implementation. It was too much grass to be cut and by now the blooming meadows make the garden softer, more biodiverse, and even more romantic. The daisy and poppy meadows bind the whole garden together.

During the construction the whole garden was cleaned and reorganised. The hidden treasures, like big oaks trees and the natural stone wall were highlighted again. The garden lights were improved with some spotlights.

Now the garden is breathing a new life! □

Авторка сада:
Реда
КАЗОКAVIЧЕНЕ
Фото: Реда
КАЗОКAVIЧЕНЕ
Реда Казокевічене
— художниця,
флористка та садова
дизайнерка.
Садівництво — це її
робота та спосіб
життя. Реда
інтенсивне працює
вже більше 30 років
та не уявляє свого
життя без рослин.

Author:
Reda
KAZOKEVICIENE
Foto: Reda
KAZOKEVICIENE
Reda Kazokeviciene is
an artist, florist and
garden designer.
Gardening is her job
and her way of life.
She has been working
intensively for over 30
years and cannot
imagine her life
without plants.

САДИ ГЕРВЮ У САМОМУ СЕРЦІ ЛИТВИ

GERVIU GARDENS IN THE HEART OF LITHUANIA

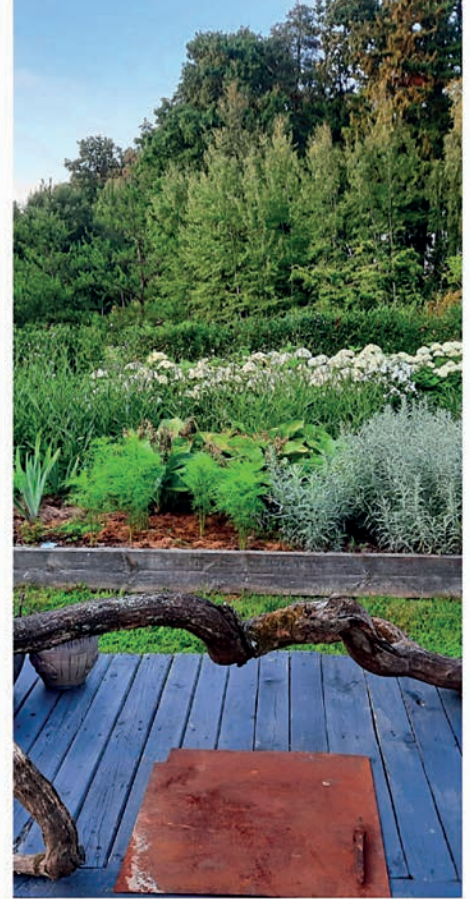
Основним завданням було зберегти існуючі дерева та створити навколо них новий сад, де дерева лишилися основним каркасом дизайну, а рослини висаджувалися відповідно до умов, які диктують різні частини ділянки: тінь, край лісу, відкритий простір, перезволожений простір.

The main task was to preserve the existing trees and create a new garden around them, where the trees remained the main framework of the design, and the plants were planted in accordance with the conditions dictated by different parts of the site: shade, forest edge, open space, waterlogged space.

Дизайну саду вже 6 років. Реда зберегла тут всі великі дерева, які їй подарувала природа – два столітніх дуби та багато осик. Як би самотньо було без них у саду пізньої похмурої осені, коли вони загоряються різними кольорами та структурують вологе повітря жовтим та червоним! А що вже сказати про запах осіннього листя! Цей сад – гарне місце для спостереження і медитації. Тож, у цьому саду можна виділити чотири окремих зони, або навіть чотири окремих сади! Перший – формальний сад, із каркасом, отвореним живоplotом з брабантських туй, оточеним клумбами лаванди Hidcote Blue. На туях повно гнізд маленьких птахів, і там відбувається інтенсивне життя. Птахи-батьки постійно шукають їжу для своїх дітей, то ж для них дуже важливо мати якомога більше квітучих рослин, оскільки це приваблює різноманітних комах.

The design of Gerviu Gardens is already 6 years old. Reda has kept all the large trees that nature has given her – two century-old oaks and many aspen trees. How lonely it would be without them in the garden in late gloomy autumn, when they light up with different colours and paint the humid air with yellow and red! And what can we say about the smell of autumn leaves! This garden is a good place for observation and meditation. So, there are four separate zones, or even four separate gardens. The first is a formal garden, with a frame formed by a hedge of Brabant thuja, surrounded by beds of Hidcote Blue lavender. The thujas are full of small birds' nests, and there is an intense life there. The parent birds are constantly looking for food for their young, so it is very important for them to have as many flowering plants as possible, as this attracts a variety of insects.

У червні сад потопає в блакитному світлі лаванди, запах якої розчинює тебе у спокої. Лаванда в кольорі Hidcote Blue приваблює велику кількість білокрилок, чий інтенсивний танець триває з раннього ранку до пізнього вечора, та міриади бджіл. У цей час важливо приділити час спостереженню і бути присутнім тут і зараз. Аромат лаванди має розслаблюючу дію, а чай з неї покращує якість сну.

Другий сад, під віковими дубами, – це тінювий і білий сад. Він найкрасивіший в середині літа, коли стоїть дуже спекотна погода. Саме тоді цвітуть гортензія деревовидна, білий флокс, біла вероніка, астранція Snow Star, астильба Diamant та інші. Це – місце прохолоди і спокою.

In June, the garden is bathed in the blue light of lavender, the scent of which immerses you in peace. The Hidcote Blue lavender attracts a large number of white butterflies, whose intense dance lasts from early morning to late evening, and myriads of bees. At this time, it is important to take time to observe and be present in the here and now. The scent of lavender has a relaxing effect, and lavender tea improves sleep quality.

The second garden, under the centuries-old oaks, is a shady and white garden. It is most beautiful in the middle of summer, when the weather is very hot. It is then that tree hydrangea, white phlox, white veronica, Snow Star, Aстранtia Diamant astilbe and others bloom. It is a place of coolness and tranquillity.

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір GARDEN AND HOUSE/comfortable space

Натуралістичний сад є найцікавішим завдяки інтенсивним візуальним змінам, численним запилювачам та надзвичайним ароматам, які змінюються протягом доби — рано вранці, ввечері та після дощу завжди пахне по-різному. Натхненна новою голландською хвилею, дизайнерка показала приклад того, як перетворити свій сад на царство квітів, а взимку насолоджуватися структурою, де зимують комахи, метелики та інші форми життя. Це — чудове місце для роботи та медитації.

Японський сад чарівний ранньою весною, коли мох просякнутий водою і світиться свіжою зеленню, а Гірська сосна Пумілію віддзеркалюється у ставку і подвоює відчуття спокою. Вічнозелені чорні сосни Орегон Грін дихають атмосферою вічності. Вода, що дзюрчить, дуже заспокоює.

Наука давно довела, що людський розум найкраще відпочиває на природі, де можна почути голоси птахів, відчути безліч різноманітних запахів, почути дзижчання бджіл, побачити, як падає жовте листя, і відчути укуси морозу. Сад — чудове місце для реалізації ідей, розрядки емоцій через фізичну працю, відпочинку та зцілення душі. □

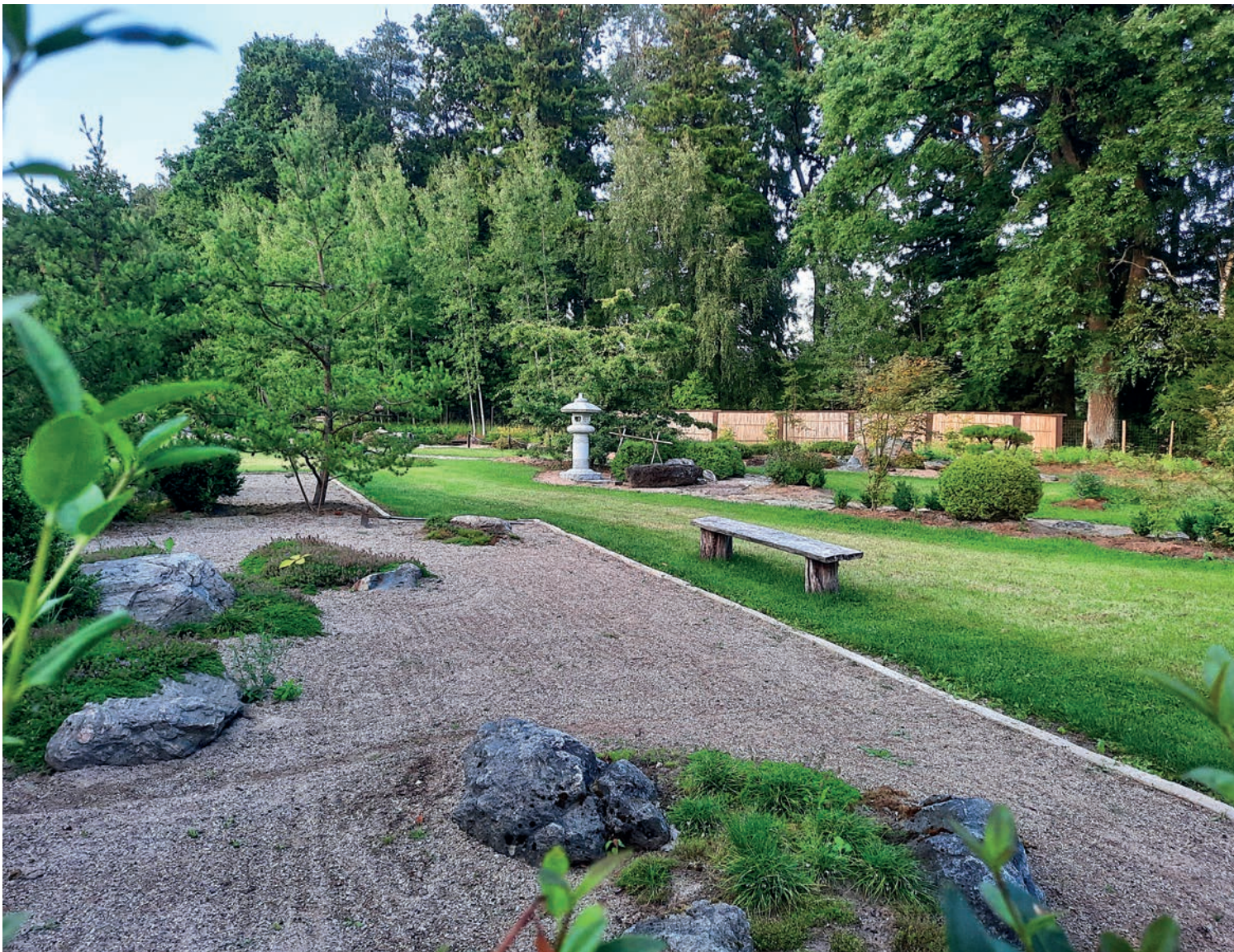

The naturalistic garden is the most interesting due to intense visual changes, numerous pollinators and extraordinary aromas that change throughout the day — it always smells different in the early morning, in the evening and after rain. Inspired by the new Dutch wave, the designer showed an example of how to turn your garden into a kingdom of flowers and enjoy a structure in winter where insects, butterflies and other life forms overwinter. It is a great place to work and meditate.

The Japanese Garden is magical in early spring, when the moss is soaked in water and glows with fresh greenery, and the Pine Mugo Pumilio is reflected in the pond and doubles the sense of tranquillity. The evergreen black pines Oregon Green breathe an atmosphere of eternity. The murmuring water is very calming.

Science has long proved that the human mind rests best in nature, where you can hear birds' voices, smell many different smells, hear the buzz of bees, see yellow leaves falling, and feel the bite of frost. The garden is a great place to implement ideas, release emotions through physical labour, relax and heal the soul. □

ПОМІДОРЧИКИ У ЦЕНТРІ РИГИ

TOMATO STALLS IN THE CENTRE OF RIGA

Текст, фото: L&A
Text and photos: L&A

Киянам, мабуть, важко собі уявити, що в центрі нашої столиці, наприклад, на Майдані Незалежності або десь біля станції метро «Олімпійська» можуть з'явитися справжні городи? А от мешканці Риги вже облаштували в центрі близько 150 міні-городів. І цілком на законних підставах, бо це було не самозахоплення міської території, а все було організовано згідно договору безкоштовної оренди.

It is probably hard for Kyiv residents to imagine that real vegetable gardens could appear in the centre of our capital, for example, on Maidan Nezalezhnosti or somewhere near the Olimpiyska metro station. But the people of Riga have already set up about 150 mini-gardens in the centre. And quite legally, because it wasn't squatting on the city's territory, but was organised under a free lease agreement.

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір GARDEN AND HOUSE/comfortable space

Колись давно, шістнадцять років у тому на Кцій території був розташований ризький Палац спорту, потім з'явився новий власник, а вже наступного року будівлю знесли. Довгий час ця територія пустувала, щільно поросла усіма можливими міськими бур'янами. Ідея створити тут щось зелене та корисне з'явилась у однієї з місцевих мешканок, чиї вікна виходили саме на цей пустир, ще під час пандемії ковіду. Спочатку вона знайшла однодумців серед сусідів, а вже потім громада уклала договір безкоштовної оренди на декілька років із власником території...

На першому етапі, навесні 2020 р. проєкт підтримало понад 150 членів місцевої громади. Мешканці латвійської столиці, бажаючі мати город та вирощувати полуницю-помідорчики-огірки-зелення поруч з міською квартирою, доволі швидко довели до ладу занедбану, деградовану територію, побудували там високі грядки, повисаджували овочі. Навесні 2021 р. тут було вже 150 міні городів, а для різноманітних культурно-освітніх заходів були насяєні квіткові луки. Ось так з'явилися сади Палацу спорту.

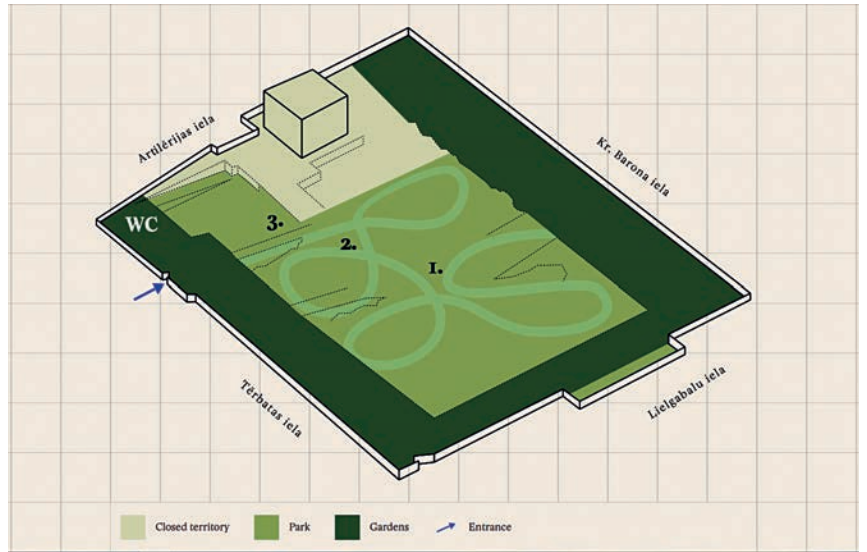
Сьогодні один маленький сад-город — це 12 кв. м, на яких знаходяться 3, 5 або 8 ящиків з родючим ґрунтом. Трохи пізніше біля котловану з'я-

Sixteen years ago, the Riga Sports Palace was located on this territory, then a new owner appeared, and the following year the building was demolished. For a long time, this area was empty, densely overgrown with all kinds of urban weeds. The idea to create something green and useful here came from a local resident whose windows overlooked this particular wasteland during the Covid pandemic. At first, she found like-minded people among her neighbours, and then the community signed a free lease agreement for several years with the owner of the territory...

In the first phase, in the spring of 2020, more than 150 members of the local community supported the project. Residents of the Latvian capital, who wanted to have a garden and grow strawberries, tomatoes, cucumbers, and herbs near their city apartment, quickly cleaned up the neglected, degraded area, built high beds, and planted vegetables. In the spring of 2021, there were already 150 mini-gardens,

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір
GARDEN AND HOUSE/comfortable space

вилась навіть кав'ярня, тож пустир перетворився на оазу посеред великого міста.

Люди, які приходили сюди під час пандемії, не покинули свої городи і після її завершення.

Як вважають автор ідеї та партнери по створенню садів Палацу спорту — це проєкт, спрямований на створення зеленого, біорізноманітного, відкритого та соціально інклюзивного міського середовища для всіх рижан. На їх думку, цей проєкт, сприяє самоорганізації, участі мешканців Риги у благоустрою свого міста та створенню локації для здорового способу життя й сучасного освітнього дозвілля.

В той же час, цей проєкт — один із видів садотерапії, якої так часто потребує людина, що живе в мегаполісі, адже спілкування з рослинами — то є заряджання енергією, позитивні враження, натхнення, а потім — ще задоволення отриманим врожаєм.

Згодом виявилось, що чимало місцевих жителів потребують спілкування з рослинами та отримують від цього неабияке задоволення. Для таких зятяних садівників ідеологи проєкту розпочали лекції та семінари по різних аспектах садівництва, технології вирощування рослин та догляду за ними. □

and flower meadows were sown for various cultural and educational events. This is how the gardens of the Palace of Sports appeared.

Today, one small garden is 12 square metres, with 3, 5 or 8 boxes of fertile soil. A little later, a coffee shop appeared near the pit, so the wasteland turned into an oasis in the middle of a big city.

The people who came here during the pandemic did not leave their gardens even after it ended.

According to the author of the idea and the partners in the creation of the Palace of Sports gardens, this is a project aimed at creating a green, biodiverse, open and socially inclusive urban environment for all Riga residents. In their opinion, this project promotes self-organisation, the participation of Riga residents in the improvement of their city and the creation of a location for a healthy lifestyle and modern educational leisure.

At the same time, this project is one of the types of horticultural therapy that people living in a metropolis often need, because communication with plants means recharging energy, positive impressions, inspiration, and then enjoying the harvest.

Over time, it turned out that many local residents need to communicate with plants and enjoy it immensely. For such avid gardeners, the project ideologists started lectures and seminars on various aspects of gardening, plant growing technology and plant care. □

КОМАНДА:

Ренат Лагзді Ука, автор ідеї та директор проєкту; Ілзе Рукшане, архітектор (ALPS-студія), ландшафтний архітектор; Евія Крістопане, координатор бренду та дизайну; Мадара Рудзюте, координатор. Партнери: ТОВ Ротерман Латвія, ТОВ Кронус, ТОВ Еко Земе та інші.

THE TEAM:

Renat Lagzdi Uka, author of the idea and project director; Ilze Rukšane, architect (ALPS Studio), landscape architect; Evija Kristopane, brand and design coordinator; Madara Rudziute, coordinator. Partners: SIA Roterman Latvia, SIA Kronus, SIA Eco Zeme and others.

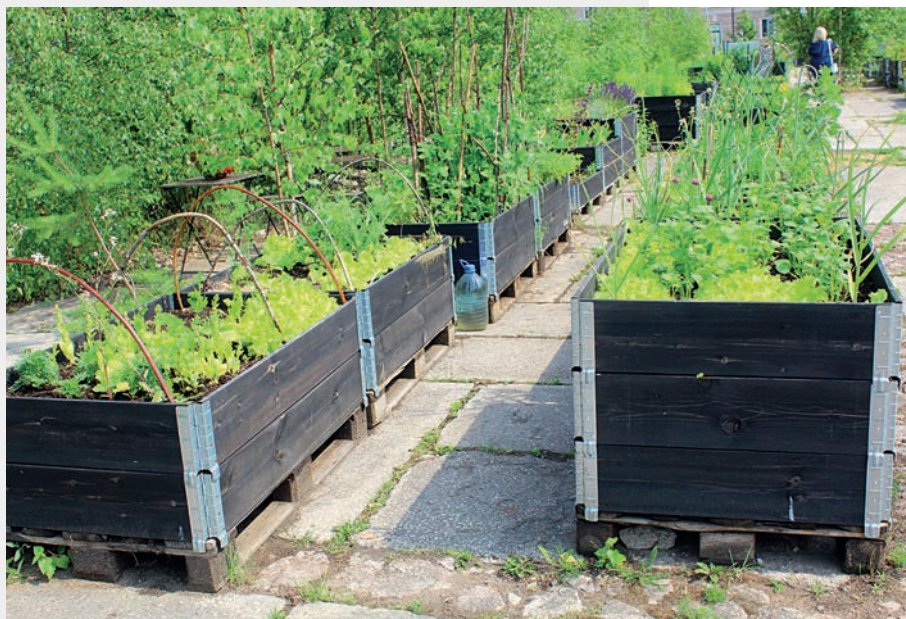

Photo credit: Hector Velazco Facio

СИМБІОЗ SYMBIOSIS

Автор:
Вальє-де-БРАВО,
Мексика
Luciano Gerbilsky
Architects
Фото: Ектор
ВЕЛАСКО ФАЦІО

Author:
Valle de BRAVO,
Mexico
Luciano Gerbilsky
Architectos
Photo credit: Hector
VELAZCO FACIO

Житловий проект був розроблений на земельній ділянці площею 1 000 м² на скелі, що здіймається на 40 метрів над озером Вальє-де-Браво. Ділянка характеризується неправильною формою і складним рельєфом, а складність рельєфу і висока щільність населення в цьому районі визначили його концепцію як органічного проекту з переважно м'якими візуальними оздобленнями. Прорізи були зроблені для створення зовнішніх отворів, що дозволило повністю інтегрувати резиденцію з навколишнім середовищем, а також регенерувати як внутрішній, так і зовнішній простір навколо об'ємів.

The residential project was developed on a 1,000m² plot of land on a cliff rising 40 meters above Valle de Bravo Lake. The property is characterized by its irregular shape and rugged topography, and the complexities of the terrain and the high population density of the area dictated its conception as an organic project with predominantly soft visual finishes. Cuts were incorporated to create openings to the exterior, allowing for a full integration of the residence with its surroundings, as well as the regeneration of both the indoor and outdoor spaces around the volumes.

Photo credit: Hector Velazco Facio

Photo credit: Hector Velazco Facio

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір
GARDEN AND HOUSE/comfortable space

Photo credit: Hector Velazco Facio

Проект був задуманий як справжня взаємодія між природою та резиденцією, тому отримав назву «Симбіоз», що відсилає до явища біологічного зв'язку. Основна мета полягала у встановленні симбіотичного зв'язку між житловим проектом та його природним оточенням. З огляду на це, було розроблено концепцію та спроектовано численні зелені зони, включаючи гідрологічні коридори зі ставками та водоспадами, а також сади, які оточують житлові приміщення та входять до них, дозволяючи мешканцям насолоджуватися природою як у громадських, так і в приватних зонах.

Photo credit: Hector Velazco Facio

The project was conceived as a true interaction between nature and the residence, thus given the name «Symbiosis» in reference to the phenomena of biological linkage. The main objective was to establish a symbiotic relationship between the residential project and its natural surrounding environment.

With that in mind, numerous green spaces were conceptualized and designed, including hydrological corridors with ponds and waterfalls, and gardens that surround and enter the residential spaces, allowing the residents to enjoy nature in both social and private areas.

Lake views were prioritized from conceptualization, dictating that the volumes be distributed in such a way as to provide panoramic views of the surrounding natural environment and Valle de Bravo Lake. In response to unfavourable solar orientation, the architects created openings in the façade to filter the sunlight of the changing seasons.

The collection of volumes housing the various spaces begins on Level 0, providing pedestrians with access from the public road. Level 0 contains most of the residence's social spaces, including a living room, a dining room, a guest bathroom, and an interior kitchen connected to the main terrace. The terrace features a lounge, a second dining room, a solarium, a changing room with bathroom, and a large Jacuzzi, all surrounded by green areas and waterfalls, and offering panoramic views of the lake.

Level-1 houses two bedrooms, both with terraces overlooking the lake, as well as a multimedia room

Photo credit: Hector Velazco Facio

Photo credit: Hector Velazco Facio

Photo credit: Hector Velazco Facio

Photo credit: Hector Velazco Facio

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір
GARDEN AND HOUSE/comfortable space

Photo credit: Hector Velazco Facio

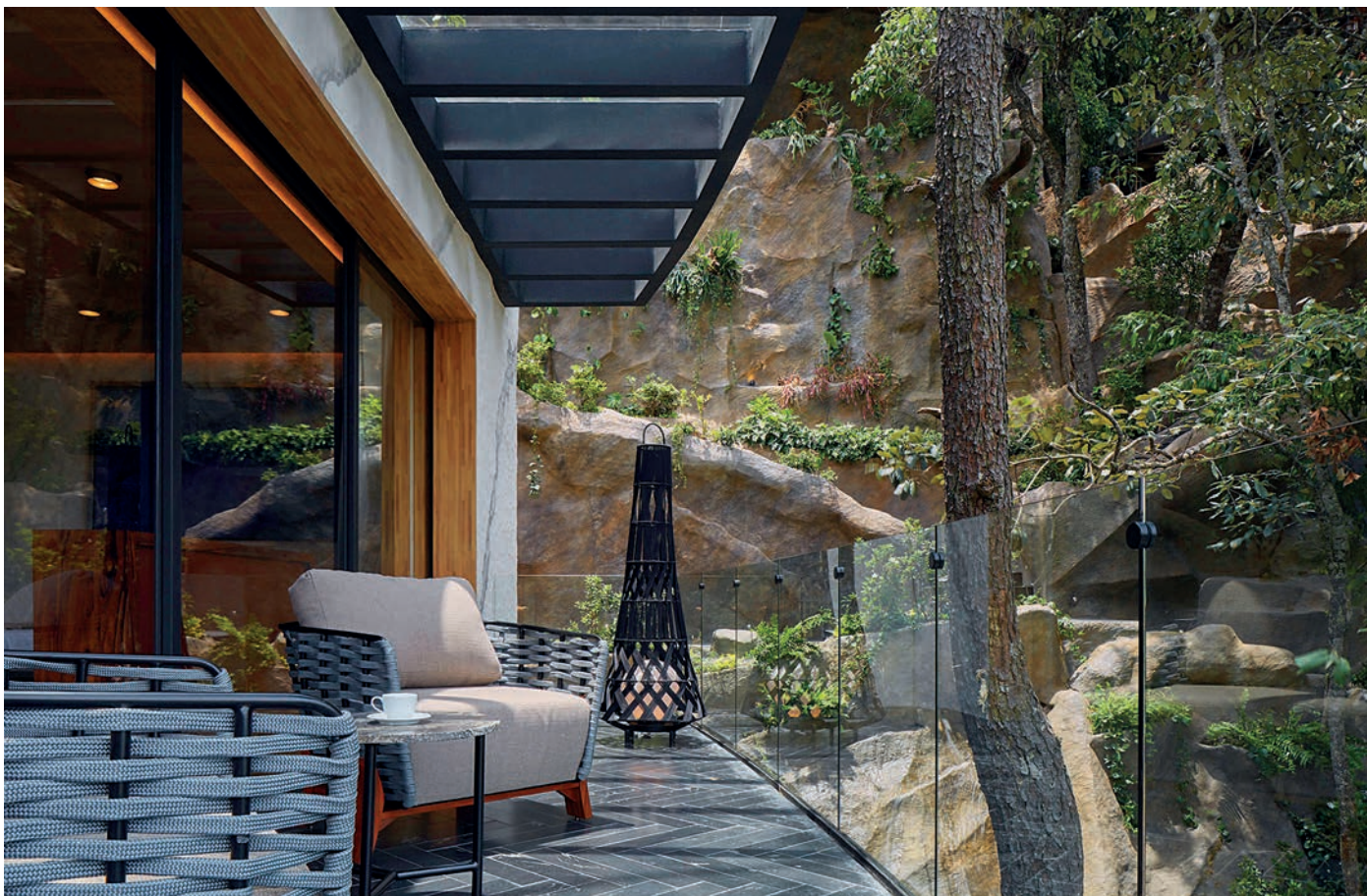

Photo credit: Hector Velazco Facio

Photo credit: Hector Velazco Facio

Photo credit: Hector Velazco Facio

Вид на озеро був пріоритетним з самого початку розробки концепції, що диктувало розподіл об'ємів таким чином, щоб забезпечити панорамні види на навколишнє природне середовище та озеро Вальє-де-Браво. У відповідь на несприятливу сонячну орієнтацію архітектори створили отвори у фасаді для фільтрації сонячного світла, що змінює пори року.

Колекція об'ємів, що містять різні простори, починається на рівні 0, забезпечуючи пішоходам доступ з громадської дороги. Рівень 0 містить більшість соціальних просторів резиденції, включаючи вітальню, їдальню, гостьову ванну кімнату та внутрішню кухню, з'єднану з головною терасою. На терасі є вітальня, друга їдальня, солярій, роздягальня з ванною кімнатою та велике джакузі — все це в оточенні зелених насаджень і водоспадів, звідки відкривається панорамний вид на озеро.

На першому рівні розташовані дві спальні, обидві з терасами з видом на озеро, а також мультимедійна та ігрова кімнати. Всі приміщення оточені зеленими насадженнями та водоспадами, що витікають з рівня, розташованого безпосередньо над ними. Ставок з'єднує різні зони через коридор, в якому також розміщена колекція творів мистецтва.

У приватному просторі 2-го рівня спроектовано головну спальню, що поєднує простору ванну кімнату зі ставком і водоспадами. На цьому ж рівні розташована ще одна спальня, і обидві мають відповідні тераси з видом на озеро.

На 2-му рівні також розташована зона для паркування, до якої можна потрапити через пандус, з'єднаний з дорогою, та внутрішній коридор, що з'єднує спальні. У з'єднувальному коридорі представлено продуману добірку творів мистецтва, яка включає просторову інсталя-

Photo credit: Hector Velazco Facio

and a game room. All of the spaces are surrounded by green areas and waterfalls emanating from the level immediately above. A pond connects the various areas through a corridor that also houses a collection of art pieces.

In the private spaces of Level-2, the main bedroom was designed, integrating a spacious bathroom with a pond and waterfalls. The level also contains another bedroom, and both feature respective terraces overlooking the lake.

Level-2 also contains the parking area, accessible via a ramp connected to the road, and by an interior corridor connecting the bedrooms. The connecting

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір
GARDEN AND HOUSE/comfortable space

Photo credit: Hector Velazco Facio

цію, спеціально створену для цього простору, що підкреслює його важливість у дизайні. Ставок з водоспадами візуально розділяє об'єми кімнат, а в його центральному ядрі розташований круглий ліфт.

Вертикальний зв'язок між усіма рівнями зосереджений навколо гвинтових сходів, які перетинають круглий ліфт у центральному ядрі. Ці споруди містяться в скляному циліндрі, оточеному зеленими насадженнями з водоспадами і ставками, що утворюють частину гідрологічного контуру.

З'єднання з найнижчою частиною суші має вигляд скелястої печери і з'єднує простори через тунель, що веде до «Club del Lago», який складається з басейну, лаунжу, їдальні, кухні-бару, роздягалень, причалу і складу для морського спорядження. Прохід перетинає скелі з

Photo credit: Hector Velazco Facio

corridor exhibits a thoughtful selection of art that includes a spatial installation specifically created for the space, emphasizing its importance in the design. A pond with waterfalls visually divides the volumes of the rooms, with a circular elevator in its central core.

The vertical connection between all levels is centered around a spiral staircase that crosses a circular elevator in its central core. These structures are contained in a glass cylinder surrounded by green spaces with waterfalls and ponds, forming part of the hydrological circuit.

The connection with the lowest part of the land has the appearance of a rocky cavern, and connects the spaces through a tunnel leading to «Club del Lago», comprised of a swimming pool, a lounge, a dining room, a kitchen-bar, changing rooms, a dock, and a warehouse for nautical equipment. The

ПРО LUCIANO GERBILSKY ARQUITECTOS

Luciano Gerbilsky Arquitectos – це більше, ніж архітектурна фірма, це консультант з питань простору, який поєднує архітектуру, дизайн та мистецтво. Фірма була створена в Мексиці в 2011 році на основі філософії, яка підкреслює важливість деталей у кожному просторі. Досвід дозволяє фірмі залучати широкий спектр проектів: міський розвиток, будівлі, будинки, будинки вихідного дня, ресторани, комерційні магазини, офіси та проекти реконструкції.

Luciano Gerbilsky Arquitectos складається з людей, які захоплені кожною зі своїх спеціальностей і віддані естетиці та комфорту як ключовим елементам життя. Дизайнери інтер'єру, архітектори, менеджери проектів, експерти з освітлення та дизайнери меблів працюють разом з художниками, інтегрованими в проекти фірми. Разом вони утворюють команду, яка зосереджена на дизайні, щоб створювати, виробляти та виготовляти у співпраці з адміністративними та комерційними девелоперами.

Джерело: V2com-newswire

ABOUT LUCIANO GERBILSKY ARQUITECTOS

More than an architectural firm, Luciano Gerbilsky Arquitectos is a space consultant that integrates architecture, design, and art. The firm was created in Mexico in 2011 based on a philosophy that accentuates the importance of detail in every space. Experience allows the firm to attract a wide variety of projects: urban development, buildings, homes, week-end houses, restaurants, commercial stores, offices, and remodelling projects.

Luciano Gerbilsky Arquitectos is comprised of individuals who are passionate in each of their specialties and in their commitment to aesthetics and comfort as key elements in life. Interior designers, architects, project managers, lighting experts, and furniture designers all work together with artists integrated into the firm's projects. Collectively, they form a team focused on design to create, produce, and fabricate in association with administrative and commercial developers.

Source: V2com-newswire

Photo credit: Hector Velazco Facio

САД ТА БУДИНОК/комфортний простір
GARDEN AND HOUSE/comfortable space

Photo credit: Hector Velazco Facio

Photo credit: Hector Velazco Facio

Photo credit: Hector Velasco Facio

рослинністю, а також водоспади, що витікають з основного об'єму.

Короткий обхід веде до «Гостьового будинку», що складається з двох спальень, які нагадують готельні номери, обидві з терасами з видом на озеро. «Сад на даху» візуально інтегрований із зеленими зонами, звідки також відкривається приголомшливий вид на озеро.

Як до «Гостьового будинку», так і до «Клубу дель Лаго» можна потрапити через скляний міст, перекинутий через скелю, що з'єднує їх з основним об'ємом. Ліфт зупиняється біля кожної кімнати, зрештою спускаючись до басейну з водоспадами в «Club del Lago».

Житловий проект «Симбіоз» досяг успіху в спробі досягти ідеального симбіозу між природними елементами і побудованим середовищем. Його дизайн відображає натхнення, що стояло за його створенням, і його головну мету — забезпечити емоційний досвід для його мешканців. □

passage crosses a rock intervention with vegetation, as well as waterfalls emerging from the main volume.

A short detour leads to the «Guest House», comprising two bedrooms reminiscent of hotel suites, both with terraces overlooking the lake. A «roof garden» is visually integrated with the green areas, also offering stunning lake views.

Both the «Guest House» and «Club del Lago» are accessible through a glass bridge crossing over the rock, connecting them both with the main volume. An elevator stops at each room, eventually descending to a pool with waterfalls at «Club del Lago».

The Symbiosis residential project succeeds in its attempt to achieve the perfect symbiosis between natural elements and the built environment. Its design reflects the inspiration behind its creation, and its main goal to provide emotional experiences for its inhabitants. □

ЧИ ПОТРІБНО ПІДЖИВЛЯТИ САД ВОСЕНИ?

Текст:
Наталія ТАРАСОВА,
провідний фахівець
компанії «Гілея»

Підживлення саду восени відіграє важливу роль у підтримці здоров'я рослин та досягненні добрих урожаїв у наступному сезоні. Осінь – ідеальний час для підготовки саду до зими та забезпечення рослин необхідними поживними речовинами. Кілька порад, щоб зробити це правильно:

1 Використовуйте спеціальні осінні добрива, багаті на фосфор і калій. Ці елементи допоможуть рослинам зміцнити коріння та перенести зимові умови, зробивши їх більш стійкими до холоду та шкідників.

2 Виконуйте рекомендації на упаковці добрив або проконсультуйтеся з професіоналами, щоб визначити правильне дозування для вашого саду.

3 При внесенні мінеральних добрив рівномірно розподіліть їх по всій площі саду. Використовуйте садову грабельку або розплювач для рівномірного розподілу добрива. Уникайте накопичення добрив в одному місці.

4 Внесення добрив слід завершити заздалегідь, щоб дати рослинам час підготуватися до зими. Пізніше внесення добрив може стимулювати активне зростання, що робить рослини вразливішими до морозів.

5 Після добрива рясно полийте сад, щоб активізувати розчинення добрив та їх проникнення у ґрунт. Якщо очікується дощовий період, спробуйте внести добриво незадовго до очікуваних опадів.

6 Покрийте ґрунт навколо рослин шаром мульчі товщиною близько 5-10 см. Мульча допоможе зберегти вологу та тепло, а також запобігатиме росту бур'янів. При використанні органічної мульчі, такої як солома або тирса, вона також поступово розкладатиметься і живитиме ґрунт.

Осіньне підживлення саду — це турбота про його майбутнє здоров'я, красу і врожай! □

Freepik

ЛАНДШАФТ І АРХІТЕКТУРА

- ✓ видавництво журналу
- ✓ авторські ландшафтні подорожі
- ✓ конференції, семінари, вебінари
- ✓ консалтинг, реклама, аналітика, smm
- ✓ ландшафтні конкурси
- ✓ Національна Премія з ландшафтної архітектури та садового дизайну

Contact Us: +380675058553

landscape
L&A
architecture

Подорожуйте з профі —
подорожуйте з L&A

ЛАНДШАФТНІ ПОДРОЖІ

<https://www.facebook.com/groups/2753666164947662>
<https://landscape-architecture.top/category/landshaftni-podorozhi/>

+38 (067) 505 85 53
+38 (050) 628 91 69